

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

Beste
Boeken juf
2025 meester

DEPARTEMENT
ONDERWIJS &
VORMING

cultuurkuur.be/boekenjuf

Inhoud

Voorwoord 01

IQRA: 'Lees en ontwikkel je' 03

'Een kennisrijk curriculum zorgt voor eerlijke kansen' 06

Groeien in leesbevordering met de Iedereen Leest Academie 09

Uitneembare leeskaarten 21

Den Hulst: 'Onderbouwd en stapsgewijs innoveren' 26

'Een krachtig lees- en taalbeleid? Dat groeit samen met je team' 29

Zo draait aanvankelijk lezen niet in de lettersoep 31

Blijven voorlezen? Zo lukt het 34

Talentenschool Blink: 'Inslippen en uitblinken' 12

'Leg voor elke leerling de lat hoog' 15

Yarne Daeren verrast, raakt en doet (voor)lezen 17

Het grote kippenboek: de kip van dino tot schoolmaatje 18

Sint-Jan Berchmans: 'Kansen en succeservaringen voor elke leerling' 36

'Lezen zit in het DNA van je school' 39

Leerstof herhalen, verdiepen en verwerken via beeld, dans en woord? De Horizon toont hoe het kan 41

Voorwoord

Als kind speelde ik thuis soms 'bibliotheekse'. Ik gaf mijn boeken kleurencodes, ordende ze alfabetisch op auteursnaam en stak er fiches in. Ja, fiches, met uitleeninfo. Het predigitale tijdperk, weet je wel. Het hoeft dan ook niet te verbazen dat ik 3 decennia later als vanzelf in de leeswerkgroep van onze school rolde. Met collega's sleutelen aan ons lees- en talenbeleid, met leerlingen onze schoolbibwerking onder de loep nemen, leesmotiverende acties bedenken ... Het doet mijn leeshart sneller kloppen.

Maar wat dat vitale orgaan nog harder doet racen, zijn de leesmomenten in mijn klas: een leerling die enthousiast over een boek vertelt, een anderstalige ouder die trots voorleest, of onze vele, gezellige 'leeshalfuurtjes'. Ze geven mij voldoening. Dat die leesinspanningen gezien werden door collega's en ouders, en uiteindelijk leidden tot de titel Beste Boekenjuf was dan ook erg hartverwarmend (en bijna ongelooflijk).

JU OOK HIER?

En nu zit ik hier een jaar later aan mijn klavier. Vereerd om dit voorwoord te mogen schrijven, maar twijfelend over wat voor jou waardevol is om te lezen. Want jij, beste lezer, nam dit magazine wellicht niet toevallig in je handen. Je eet op dit moment misschien je boterhammen op in de leraarskamer en hoopt hier een le(e)stip te vinden. Of je bent als bibliotheekmedewerker nieuwsgierig naar de boeken op onze schoolse planken. Of je zit ergens in een wachtruimte en verkoos dit magazine doorbladeren boven scrollen op je smartphone, omdat je toch echt wel van (kinder)boeken houdt.

Er zit minstens één leesmicrobe in jou. Wellicht meer. Dat is duidelijk. Dus het lijkt mij waardevol om voor jou,

leesvuuraansteker, verhalenslurper, boekenfluisteraar, een lofzang af te steken.

ODE AAN JOU

Wat PIRLS-resultaten, beleidsmakers of krantenkoppen ook zeggen over leesmotivatie: het is niet van toepassing op jou. Het staat haaks op wat we zien wanneer we jouw klas binnensluipen en merken hoe gretig de leerlingen aan jouw lippen hangen tijdens een voorleesmoment. Er is niks te merken van de 'neerwaartse leestrend' wanneer we jouw bib binnenwandelen en zien hoe je zorgvuldig nieuwe boeken aanprijst.

Jij keert al jaren mee het tij wanneer je jouw studenten vol boekenpromotietips hun stageklassen instuurt. Jouw leesliefde is onmisbaar. Jij hoeft niet de grootste leesprojecten op touw te zetten. Alleen al door hoe je praat over een net gelezen boek, wakker je het leesvuur aan bij jouw collega's, bij leerlingen, bij jezelf. Jouw boekenliefde is voelbaar. Eén blik in jouw klas of boekenkast zegt genoeg: Roald Dahls en Gouden Griffels staan te pronken naast Geronimo's en moppenboeken. Want jij wéét waarmee je leerlingen aan het lezen krijgt. Jouw leesdrift is tastbaar.

Elk verhaal dat je voorleest, doet ertoe.

Elk boek dat je aanreikt, doet ertoe.

Elk leesmoment waar je tijd voor maakt, doet ertoe.

Jouw boekenliefde doet ertoe.

Jij bent goed bezig.

En je bent niet alleen. Vlaanderen bārst van de leeshelden en -heldinnen.

Els

Beste Boekenjuf 2024

DE RIVIER VAN MUIS

Dit prentenboek neemt je mee op een prachtige reis. Muis vertrekt thuis met een kleine boot en vaart weg op de rivier. Door het bos, langs de stad, tussen de velden tot hij zijn bestemming bereikt. De illustraties zijn sfeervol en gedetailleerd. Via de flapjes kijk je binnen in het huis van de wevende bever en maak je kennis met de vogels in de rietvelden. Het is een tijdloos boek dat je steeds opnieuw kan doornemen. Al is het maar voor het gevoel van rust dat het geeft, meevarende met Muis op de rivier.

De rivier van Muis | William Snow & Alice Melvin (ill.) | Christofoor | ISBN 9789060384206 | vanaf 4 jaar

WIE HEEFT STEEF OPGEGETEN?

Oscar is een vogel. Hij is groot. Steef is een worm en hij is ... Hé, waar is Steef nu? Een prentenboek over het verschil tussen groot en klein? Zeker, maar vooral veel meer dan dat. Zo is dit gelaagde en grappige prentenboek geschreven vanuit de voorlezer. De expressieve en kleurrijke tekeningen zitten vol details en ook de typografie is boeiend voor kleuters. Dit is geen themaboek, eerder een thriller, maar zo vermakelijk geschreven en getekend dat lees- en kijkplezier verzekerd is.

Wie heeft Steef opgegeten? | Susannah Lloyd & Kate Hindley (ill.) | Gottmer | ISBN 9789025779962 | vanaf 3 jaar

EEN BOOT VAART NAAR HET BOS

Rijm je mee? Over een reis? Over een dier? Over je school? Over je huis of over wat je voelt? Met een glanzende titel, een kartonnen cover met afgeronde hoeken en illustraties in reliëf doet dit boek een beetje aan een schriftje denken. Zo eentje waar je je gedachten en belevenissen in noteert. En dat lees je ook in dit boek. In meer dan 30 gedichten voor eerste lezers (AVI-M3) bekijk je de dagelijkse dingen net even anders. De kleine speelse tekeningen fleuren elk gedicht op.

Een boot vaart naar het bos | Riet Wille & Françoise Beck (ill.) | De Eenhoorn | ISBN 9789462918368 | vanaf 6 jaar

HOE MAAK JE DAT?

Heb jij al eens een fabriek aan de binnenkant gezien? Neem de kabelbaan en vanuit je cabine reis je van de ene fabriek naar de andere. Je ontdekt hoe chocolade, verf, vuurwerk, muntstukken en kerstballen ontstaan. In dit grote, unieke boek vol gedetailleerde illustraties, weetjes en uitvindingen breng je een bezoek aan 10 bijzondere fabrieken. Humor en kleine grapjes zijn nooit ver weg. Met wetenschappelijke inzichten van Bart Rossel en tekst en illustraties van Pieter Gaudesaboos is dit een boek om uren in te verdwalen.

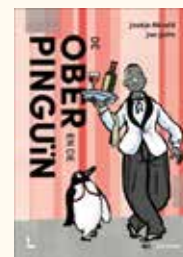
Hoe maak je dat? | Bart Rossel en Pieter Gaudesaboos | Lannoo | ISBN 9789401498197 | vanaf 8 jaar

EEFJE, HET MEISJE DAT HONDERD JAAR WAS

Eefjes vader wil bij haar geboorte iets bijzonders voor zijn dochter. Een fee zorgt ervoor dat Eefje voorwerpen tot leven kan wekken. En ze blijft voor altijd 7 jaar. Maar is dat wel een geschenk? Als Eefje 100 jaar wordt, brengt ze een citroen tot leven. Zou haar nieuwe beste vriend haar leven voorgoed veranderen? Dit op het eerste gezicht vrolijk absurde boek doet nadenken: is een eindeloze kindertijd zo'n leuk vooruitzicht? De talrijke illustraties voegen extraatjes toe aan het verhaal.

Eefje, het meisje dat honderd jaar was | Catharina Valckx | Querido | ISBN 9789045130682 | vanaf 7 jaar

DE OBER EN DE PINGUÏN

Er was eens een pinguïn die naar een restaurant ging. Hij had zin in sardientjes en in een glaasje zeewater. En hij wou graag vrienden worden met de ober. Maar de ober vindt een pinguïn in zijn restaurant geen goed idee. Vrienden worden wil hij al helemaal niet. Of wordt het toch nog wat tussen de chagrijnige ober en de eigengereide pinguïn? In 5 hoofdstukken vol humor volg je hun avonturen. De cartoonachtige zwart-witillustraties met roosrode accenten passen perfect bij het verhaal. Lees- en kijkplezier verzekerd.

De ober en de pinguïn | Jolkje Akveld & Jan Jutte (ill.) | Lannoo | ISBN 9789401499217 | vanaf 6 jaar

Mohamed Louarroudi, directeur op Vrije Basisschool IQRA in Borgerhout

IQRA: 'LEES EN ONTWIKKEL JE'

Op de IQRA-school in Borgerhout groeit het schoolteam samen in curriculumbewust lesgeven. Directeur Mohamed Louarroudi gelooft in gedeelde verantwoordelijkheid: 'Leerkrachten staan er niet alleen voor, we zijn samen een lerende organisatie.' Via professionalisering en samenwerking bouwt de school aan een stevige kennisbasis voor elke leerling. Mét een vroege focus op Nederlands.

'Onze school heet IQRA, 'lees' in het Arabisch. Daarnaast betekent het 'ontwikkel je'. Dat sluit aan bij onze missie om excellent en rechtvaardig onderwijs aan te bieden aan leerlingen die vaak in kansarmoede opgroeien. Alle leerlingen hebben recht op een gemeenschappelijke kennisbasis.'

'Onze school heeft een hoge OKI-waarde. We zitten ver boven het Vlaamse gemiddelde. Zelfs vergeleken met andere scholen in Borgerhout. De kansarmoede is vrij groot en de voorkennis van de leerlingen is heel divers. Net daarom vinden we het essentieel om in te zetten op kwaliteit. Niet alleen de leerlingen moeten zich ontwikkelen, ook de leerkrachten en de school. Wij zien onszelf als een lerende school, we willen blijven verbeteren.'

'In deze specifieke context focussen we al heel vroeg op Nederlands. Vanaf de eerste kleuterklas beginnen we met letters leren en de ontwikkeling van fonemisch bewustzijn. Net omdat zoveel leerlingen opgroeien met andere moedertalen en klanken. Sommige leerlingen hebben een minimale kennis van het Nederlands. Als we willen dat ze vlot meedraaien tijdens hun schoolloopbaan, is het cruciaal dat ze al vroeg in aanraking komen met rijke inhouden en veelgebruikte woordenschat die zowel hun taalontwikkeling als hun begrip van de wereld versterken. Om dat te realiseren heb je een effectieve didactiek nodig. Als onderwijswetenschapper probeer ik voortdurend de brug te slaan tussen onderzoek en praktijk. In mijn rol als directeur zie ik hoe waardevol nascholingstrajecten zijn die wetenschappelijke inzichten vertalen naar de dagelijkse klaspraktijk van leerkrachten. We zijn in zee gegaan met 2 hogescholen. Onze huidige samenwerking met het Expertisecentrum Onderwijs en Leren van de Thomas More-hogeschool vertrekt vanuit de ELODIE-methode: Effectief LeesOnderwijs Doet Iedereen Excelleren.'

ZOT VAN A

'Vandaag bouwen we aan een kennisrijk curriculum waarin een sterke verticale leerlijn centraal staat. We werken met ankers die de lesdoelen verbinden met rijke inhouden en andere leergebieden, zodat kennis zich stap voor stap verdiept tijdens de schoolloopbaan. Daarin verweven we letterkennis en

fonemisch bewustzijn, woordenschat en taaldenkgesprekken. Het is niet voldoende om rijke teksten en kwalitatieve boeken te hebben, je moet de leerlingen er ook mee uitdagen en hoge verwachtingen stellen.'

'Een van de ankers kreeg de titel *Zot van A*. Daar komen diverse inhouden in voor, telkens met een component taal. Onze kleuters leren zo de mythische figuur Brabo kennen of gaan op bezoek in het districtshuis van Borgerhout. 'Districtsraad' is een moeilijk woord, maar het is wel aanwezig in onze lokale context. Door dat te koppelen aan een concrete ervaring, leren ze het begrijpen.'

'Neem dus dat voorbeeld van het districtshuis. ELODIE werkt met een piramide van woorden. Laag 1 bevat de basiswoordenschat: alledaagse woorden zoals 'trap' en 'huis'. Die kennis pakken we aan via preteaching. Daarboven heb je woorden die op school worden gebruikt, zoals 'omcirkelen' of 'onderzoeken'. Die tweede laag versterken zorgt voor krachtige taalverwerving. Maar ook laag 3 met echt vakjargon of specifieke concepten zoals 'districtsraad' mag je niet uit het oog verliezen.'

'Iedereen die zich professionaliseert, weet hoeveel tijd, energie en expertise dat vraagt. Je doet niet zomaar wat.'

'Achter zo'n woord schuilt heel wat conceptuele kennis. Kleuters ontdekken dat een districtsraad iets te maken heeft met hoe mensen in hun buurt beslissingen nemen, dat er verschillende lagen van bestuur zijn en dat samenleven organisatie vraagt. Tegelijk maken ze kennis met woorden zoals 'districtshuis', ontdekken ze hoe samengestelde woorden zijn opgebouwd, en leren ze dat die betekenis van het woordje 'huis' ook in andere situaties of contexten terugkomt. Zo bouwen ze niet alleen woordenschat op, maar ook wereldkennis en burgerschapsbegrip. Dat is precies wat we nastreven met een kennisrijk curriculum.'

‘Zo verbreden en verdiepen we. Meer woorden aanleren, binnen een netwerk van woorden. We verwachten dan ook dat de leerkracht in volzinnen praat. Zelfs al begrijpt de kleuter niet alles. Dat noemen we de ‘voetbalcommentator’: heel concreet alles benoemen wat jij of de leerling doet. Daarnaast stimuleren we taaldenkgesprekken door de vragentrap te gebruiken. Begrijpt een leerling het niet meteen? Stel dan eerst een eenvoudige doe-vraag. Dan een gesloten vraag, een open vraag en uiteindelijk een open denkvraag. Die laatste creëert kennis en zorgt voor taalontwikkeling.’

Thematisch werken is niet nieuw, maar nu zorgen we voor een verticale en horizontale samenhang tussen de verschillende leergebieden, en dus ook voor een gemeenschappelijke kennisbasis bij onze kleuters. Als ze dan naar de lagere school gaan, hebben ze tenminste dat minimum al bereikt. We trekken de leerlijn *Zot van A* in de nabije toekomst ook door naar de hele lagere school.’

EEN GEDEELD VERHAAL

‘Een schoolcultuur veranderen vraagt tijd. Het klinkt misschien allemaal eenvoudig en vanzelfsprekend, maar dat was een paar jaar geleden niet zo. Toen werkten sommige leerkrachten grotendeels los van de anderen, met eigen afspraken en gewoonten. We hebben daar niet zomaar verandering in gebracht: we zoeken uiteraard raakvlakken en persoonlijke meerwaarde voor de leerkrachten.’

‘Nu kiezen we voor schoolbrede afspraken, niet alleen voor taal, ook voor gedrag bijvoorbeeld. We leggen uit dat het collectieve leren heel belangrijk is. Jij bent verantwoordelijk voor jouw klas, maar leerlingen zitten langer dan 1 jaar op onze school. Het is dan ook de verantwoordelijkheid van iedereen. Het geeft je bovendien meer zelfvertrouwen: je staat er niet alleen voor.’

‘Dit is bovendien niet alleen het verhaal van het schoolteam. We betrekken ook de ouders. Velen zijn geïnteresseerd om mee te werken, maar botsen soms op drempels. Komen voorlezen in de klas kan moeilijk zijn. Dan maken we de drempel wat lager en nodigen we ze uit om te komen kijken hoe de leerkracht het doet. Sommige ouders komen wel 3 keer terug. We geven ze tips en instructies. We vinden het niet alleen belangrijk dat ze hun kinderen thuis opvolgen, maar ook dat ze echt betrokken worden bij het brede schoolgebeuren en de klaspraktijk.’

‘We hebben onlangs een ouderbevraging gedaan. Meer dan 90% is tevreden over de kwaliteit van onze school. Ze voelen allemaal aan dat er verandering is en dat hun kinderen meer leren. De kinderen komen thuis en beginnen te praten over zaken die zij soms niet kennen, zoals het verhaal van Brabo en waar die in Antwerpen te zien is. Dat is ook leerrijk voor de ouders.’

WERKEN AAN VERANDERING

‘Een professionaliseringstraject opstarten is op zich eenvoudig, maar het moet een vertrekpunt zijn, en geen einddoel. Je moet volhouden en erin geloven. Als de bouwstenen van je traject en beleid goed zitten – door robuust onderzoek, door externen te betrekken en door je leerkrachten te motiveren – komt het goed, maar zet door.’

‘Als beleidsteam moet je erover waken dat je met alle bouwstenen van zo’n taaltraject aan de slag gaat, dat je de samenhang goed doorziet en afstemt op de context van jouw school. Dat vraagt een lerende organisatie. Reflecteren, bijsturen, data verzamelen uit toetsen en testen, gesprekken met ouders, experts en collega’s en dat vervolgens analyseren. In kaart brengen waar je effect bereikt en waar nog hiaten zitten.’

KENNISRIJK CURRICULUM EN MINIMUM-DOELEN

Sinds september 2025 kunnen basisscholen in Vlaanderen aan de slag met nieuwe minimumdoelen. Die doelen leggen vast wat elke leerling minstens moet kennen en kunnen. Ze beogen een kennisrijk curriculum: een doordachte opbouw van essentiële kennis en vaardigheden die kinderen nodig hebben om verder te leren en zich volwaardig te ontwikkelen. De minimumdoelen bieden scholen een helder kader, maar laten tegelijk ruimte om eigen accenten te leggen. Zo versterken we samen de kwaliteit van het onderwijs én de kansen van elk kind.

'Je kan er niet zomaar van uitgaan dat alle leerkrachten taalbewust zijn. Daarom passen we het EDI-model (Effectieve Directe Instructie) overal toe, want een EDI-les is sowieso een taalles. De leerlingen moeten tijdens de les schrijven, lezen en in volledige zinnen antwoorden. Ook in een wiskundeles. Directe instructie bouwt bovendien stapsgewijs de zelfstandigheid van leerlingen op – een extra troef voor leerlingen met een lage sociaaleconomische status of SES.'

'Je hebt structuren nodig om het traject op te volgen. We beperken onze klassieke personeelsvergadering tot het minimum en investeren ruim in PRO-vergaderingen. 'PRO' staat daarbij voor professionele ontwikkeling. Collega's die in lerende netwerken zitten en professionaliseringdagen volgen, gaan dan in dialoog met hun collega's. Dat leidt natuurlijk wel eens tot discussies. Je moet ook draagvlak creëren.'

'Wanneer ouders drempels ervaren om voor te lezen, verlagen we die door hen uit te nodigen om te komen kijken hoe de leerkracht het doet.'

'Nadien kiezen we elke keer voor een nieuwe praktische focus. De vragentrap bijvoorbeeld, of de voetbalcommentator. Soms gaat het niet alleen maar over technieken toepassen, maar moet je de conceptuele kennis ook aanscherpen: begrijpen we nu wel wat er bedoeld wordt? Interpretieren we dat op dezelfde manier? Ook daar zit een grote uitdaging. We zoeken naar 'quick wins', en proberen ons team niet te overbelasten door meteen alles te integreren.'

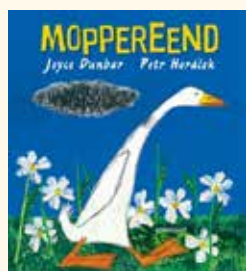
'Klasbezoeken zijn essentieel. We kiezen een focus en reflecteren aan de hand van een kijkwijzer die we voortdurend verfijnen met data uit de klaspraktijk en input uit onderzoek of literatuur. Na de les houden we reflectiegesprekken met de leerkracht en brengen we sterke punten en groeipunten in kaart. We denken na over de aanpak voor de komende weken en maanden en koppelen alles terug naar het hele team. Volgend jaar willen we dat alle leerkrachten gaan observeren. Niet alleen meer de zorgcoördinatoren en ikzelf.'

EEN BLIK OP DE TOEKOMST

'We merken dat we ook voor de buitenwereld een steeds duidelijker profiel krijgen. Dat bleek uit de ouderbevraging en we zien het ook in de sollicitaties waarbij leerkrachten expliciet en bewust voor onze school kiezen. Ook van de onderwijsinspectie krijgen we positieve signalen. Dat stelt ons gerust, maar we mogen niet op onze lauweren rusten.'

'We zijn nog maar enkele jaren bezig, we hebben nog geen diepe borging bereikt. Er wacht ons nog een hele uitdaging om de leerlijnen naar de lagere school door te trekken. Het is fantastisch dat ons nascholingstraject nog even verder loopt, maar op termijn moeten we ook op eigen benen staan. Iedereen die zich professionaliseert, weet hoeveel tijd, energie en expertise dat vraagt. Je doet niet zomaar wat.'

IN DE BOEKENKAST VAN IQRA

‘EEN KENNISRIJK CURRICULUM ZORGT VOOR EERLIJKE KANSSEN’

Een doordacht taalbeleid, daarmee begin je volgens onderzoekers Astrid Geudens en Claudio Vanhees het best al vroeg. ‘De basis leg je in de kleuterklas. Daarop kan je dan jarenlang voortbouwen. Als je als school je aanpak over de jaren heen afstemt, kan je de kenniskloof tussen leerlingen verkleinen. Zo geef je alle leerlingen eerlijke kansen.’

Waarom is het belangrijk om al in de kleuterklas te starten met een taalbeleid?

Claudio Vanhees: ‘Een sterke gedeelde kennisbasis in de basisschool is een troef, voor leerlingen én voor schoolteams. Want taal is de sleutel tot alle leren. In de kleuterklas leg je het fundament voor woordenschat, mondelinge taalvaardigheid, en letterkennis en fonemisch bewustzijn. Door daar doelgericht op in te zetten binnen kennisrijke thema’s, geef je leerlingen een sterke basis voor taal en lezen, rekenen, wereldoriëntatie én sociale interactie. Zo bouw je aan eerlijke onderwijskansen voor elke leerling, ongeacht de thuissituatie. Als je vroeg start, kan je die gedeelde kennis ook jaar na jaar systematisch verbreden en verdiepen, en doordacht werken aan complexe vaardigheden als kritisch denken en diep leesbegrip. Dat zorgt voor diepere inzichten en een betere beheersing naar het einde van de lagere school en in de daaropvolgende jaren.’

WOORDENSCHAT KOMT NIET VANZELF

Waarom kan je in de kleuterklas zoal werken?

Astrid Geudens: ‘Aan beginnende geletterdheid, bijvoorbeeld. Daarin moet je kleuters begeleiden. Vroeger gold de overtuiging dat een taalbad met versjes en geschreven taal tonen volstond om leerlingen te leren dat er in een woord losse klanken zitten, ofwel het fonemisch bewustzijn. Dat besef zou wel komen als ze eraan toe waren. Intussen weten we beter. Studies bij volwassen analfabeten tonen aan dat je de klank ‘p’ uit ‘zeep’ niet weg kan laten als je dat niet bewust hebt geleerd. Fonemisch bewustzijn leer je kleuters ook aan samen met letters: die koppeling is heel belangrijk. Zeker bij kleuters die extra ondersteuning nodig hebben.’

Overschatten we het vermogen van kinderen om spontaan te leren?

Astrid Geudens: ‘Kinderen leren veel spontaan. Als je veel voorleest en spreekt met kleuters, leren ze veel nieuwe woorden bij. Maar om bepaalde woorden ook echt te leren en actief te gebruiken is er meer nodig. Meer uitleg, en gevarieerde kansen om de woorden te gebruiken. Ze leren bijvoorbeeld het woord ‘rauw’ niet alleen door het uit te leggen, maar ook door met voedingsmiddelen te onderzoeken wat ‘rauw’ of ‘gekookt’ is, of door er in de huishoek rond te spelen. Zulke woorden moeten in veel contexten en in verschillende activiteiten terugkomen. Of het nu gaat om een taalles of muzische vorming of rekenen. Pas dan beklijven ze.’

‘Aan een effectief taalbeleid werk je samen, over leerjaren heen.’

Claudio Vanhees

Claudio Vanhees: ‘Die doordacht gekozen woorden breng je het best met concreet materiaal en speeltjes aan: met rollenspellen, met leerkracht- en leerlinggestuurd spel of met onderzoeksactiviteiten. Je moet als team wel goed nadenken welke woorden je extra gaat toelichten. Je kan dat nu eenmaal niet doen voor alle woorden en dat is ook niet nodig. Leg vooral de nadruk op laag 2-woorden, uit de piramide van Beck, McKeown en Kucan. De suggestiewoordenschat uit de nieuwe minimumdoelen biedt je daarbij gerichte handvaten.’

Kan je die piramide nog eens uitleggen?

Claudio Vanhees: ‘Onderaan heb je de laag 1-woorden, die kinderen dagelijks gebruiken en vaak impliciet verwerven in alledaagse gesprekken, zoals ‘een kapstok’. Bovenaan komen de laag 3-woorden, die erg specifiek zijn voor een vakgebied, zoals ‘een scalpel’. Tussentijd heb je laag 2-woorden: die komen vaak aan bod op school, maar minder erbuiten. ‘Verbinden’ bijvoorbeeld. Dat lees je vaak in opdrachten, over alle vakken heen. Ideaal dus om al bij kleuters expliciet aan te leren. Herhaling, bijvoorbeeld bij muzische vorming in een dans, biedt extra leerkansen. Ingebied in kennisrijke thema’s onthouden leerlingen ze nog beter.’

6 BOUWSTENEN

Wat zijn de voorwaarden voor een effectief taaltraject?

Astrid Geudens: 'We onderscheiden 6 bouwstenen: vertrekken vanuit een meerlagig ondersteuningsmodel, samenhang en stapsgewijze opbouw in een kennisrijke aanpak, inzetten op mondelinge en schriftelijke taal, instructiekwaliteit, monitoring en professionalisering van het team. Die elementen moet je stuk voor stuk integreren. Met één bouwsteen bouw je geen stevige muur.'

Alle bouwstenen integreren: wat betekent dat in de praktijk?

Astrid Geudens: 'Als je wel goede lessen geeft, maar niet monitort, weet je niet wie extra ondersteuning nodig heeft. En als je als team geen gezamenlijke professionele visie hebt, blijft alles versnipperd. Je taalbeleid moet overal voelbaar zijn: in de lessen Nederlands, maar ook in wereldoriëntatie, in de lessen rond wetenschap, techniek en cultuur.'

Claudio Vanhees: 'Het taalbeleid moet ook breed gedragen zijn. Dat vraagt samenwerking over de leerjaren heen. In scholen die we begeleiden, zijn leerkrachten in het begin vaak vooral met hun eigen jaar bezig. Maar om over meerdere jaren aan kennis en taal te bouwen werk je het best samen, zodat je weet wat je collega's al deden of doen. Zo wordt een kennisrijk curriculum een belofte aan je collega's: je bouwt voort op wat zij doen. Dat motiveert én levert mooie resultaten op.'

STAP VOOR STAP NAAR MEER SAMENHANG

Een taalbeleid vraagt flink wat inspanning. Hoe zorg je ervoor dat het haalbaar blijft?

Claudio Vanhees: 'Je hoeft niet alles ineens te doen. Je kan klein starten, bijvoorbeeld door een nauw thema van één week zoals 'de bakker' kennisrijk in te bedden in 4 à 5 weken

rond 'voeding'. Daarna kijk je naar de samenhang met andere jaren. Je hoeft die doorgaande leerlijnen als schoolteam ook niet helemaal zelf uit te vinden. De nieuwe minimumdoelen bieden heel wat inzicht in het bredere plaatje en mogelijkheden om vakgebieden doordacht met elkaar te verbinden. De leerplannen kunnen daar nog verder toe bijdragen.'

Astrid Geudens: 'Je ziet dat teams gaandeweg zichzelf versterken. Je hoeft geen vakexpert te zijn in alles. Ben je sterk in lezen, dan werk je samen met iemand die veel weet over geschiedenis of wetenschap. Zo worden leerkrachten voortrekkers in een vak en ondersteunen ze elkaar.'

WETENSCHAPPELIJKE STUDIES

Claudio, je zei het al in het begin: taal en kennis versterken elkaar. Kan je dat nog eens verduidelijken?

Claudio Vanhees: 'Kennis van woorden en van de wereld heeft een grote invloed op diep leesbegrip. In een kennisrijk curriculum zijn de zaakvakken belangrijk: zo krijgen leerlingen meer taalkansen. Ze voeren diepgaande gesprekken, leren sneller nieuwe woorden en begrijpen teksten beter. Taal en kennis komen daarin over vakgebieden heen samen. Dat werkt. Een mooi voorbeeld is de Grissmer-studie. Die volgde leerlingen van in de kleuterschool tot aan het begin van het middelbaar. De controlegroep volgde klassiek onderwijs, de anderen kregen een kennisrijk curriculum en effectieve didactiek. De verschillen in leesbegrip, maar ook in rekenen en wetenschappen, waren significant, ook bij leerlingen uit minder kansrijke milieus. Die gingen er zelfs extra op vooruit. Ook de studies van het Harvard Reads Lab tonen aan hoe de kracht van een kennisrijke aanpak zit in taal en lezen bewust koppelen met de zaakvakken, in kennis systematisch verbreden en verdiepen over de jaren heen en in woordenschat aanbieden in rijke contexten.'

'Je taalbeleid moet overal voelbaar zijn: in de lessen Nederlands, maar ook in wereldoriëntatie, in de lessen rond wetenschap, techniek en cultuur.'

Astrid Geudens

Astrid Geudens: 'Inderdaad, als je woorden aanleert binnen een kennisrijke context waarin veel samenhang is met andere domeinen, onthouden leerlingen ze beter en gebruiken ze die meer in andere contexten. Dat is het principe van de klittenband: nieuwe woorden klikken goed vast als er al iets is om aan vast te haken. Thema's die 4 tot 6 weken duren, geven de tijd om taal en kennis in te bedden. Neem nu het thema 'bewegen': in de eerste kleuterklas heb je het over je lichaam. Later kan je daarop voortbouwen en ingaan op lichaamsfuncties en hoe je gaat hijgen en dorst krijgt, om dan stil te staan bij de werking van je longen en je hart. Zo bouw je elk jaar verder.'

NIEUWE MINIMUMDOELEN

Jullie vermelden 2 studies uit de Verenigde Staten. Is er geen verschil met scholen in Vlaanderen?

Astrid Geudens: 'Wij begeleiden heel wat scholen. Ik kan je verzekeren: het werkt ook bij ons. Ook in Vlaanderen verkleint de kenniskloof tussen sterke en zwakke leerlingen bij een kennisrijke aanpak. Taalsterke leerlingen blijven ook groeien, maar de anderen krijgen eerlijke kansen om mee te klimmen.'

Claudio Vanhees: 'We spreken trouwens bewust over eerlijke, eerder dan 'gelijke' kansen. Een kansenkloof is niet hetzelfde als een prestatiekloof. Je verwacht niet dat iedereen met gelijke leerprestaties eindigt. Individuele verschillen blijven bestaan, en dat mag. Maar je wil wel de kansenkloof aanpakken: alles uit de kast halen, zodat zoveel mogelijk leerlingen over een sterke, gedeelde kennisbasis beschikken en voldoende goed kunnen lezen en rekenen om volwaardig deel te nemen aan de samenleving. Met een kennisrijk curriculum en sterke didactiek stuw je het continuüm van leerprestaties naar boven. Dat komt sterke leerlingen én leerlingen uit minder kansrijke gezinnen ten goede.'

Wat betekenen de nieuwe minimumdoelen voor de uitrol van een kennisrijk curriculum?

Astrid Geudens: 'We hebben de voorbije 2 jaar heel wat kleuterscholen begeleid. De oude ontwikkelingsdoelen waren best ruim geformuleerd, waardoor scholen heel veel zelf moesten invullen en ontwikkelen. De nieuwe minimumdoelen zijn specifiek. Dat is hoopgevend: het kan leerkrachten meer houvast bieden.'

Claudio Vanhees: 'Neem nu de Nijl in de kleuterklas. Dat voorbeeld haalde in de pers heel wat koppen. Het geeft eigenlijk mooi weer hoe je kennisrijk werkt. Als je in een kennisrijk thema over de Nijl leert, leer je ook het concept 'een rivier'. Dat geeft inzicht in aardrijkskunde. Het is ook een mooi aanknopingspunt met het oude Egypte: zo bouw je voorkennis op voor geschiedenis. En papyrus kan een mooi bruggetje vormen naar de koppeling tussen gesproken en geschreven taal vanuit Nederlands. Zo kan je heel wat paden volgen doorheen de minimumdoelen die je concreet helpen bij de uitwerking van dat kennisrijk curriculum op school- en klasniveau.'

Astrid Geudens is onderzoeker aan het Expertisecentrum Zorg en Welzijn (Thomas More). In haar onderzoek legt ze de focus op aanvankelijk lezen en dyslexie, werkzame bouwstenen voor taaltrajecten, beginnende geletterdheid bij kleuters en leesdidactiek.

Claudio Vanhees is onderzoeker aan het Expertisecentrum Onderwijs en Leren (Thomas More). Samen met onder meer Tim Surma en John Hattie schreef hij het boek *Developing curriculum for deep thinking. The Knowledge Revival*. Daarin gaat hij dieper in op het belang van een kennisrijk curriculum. Het boek kent een wereldwijd succes en is intussen ook in het Nederlands beschikbaar als *Kennisrijk kansrijk. Naar een onderwijscurriculum voor diepe denkers*.

Astrid Geudens en Claudio Vanhees werkten samen met collega's van Odisee en de Universiteit Gent mee aan het project Effectief LeesOnderwijs Doet Iedereen Excelleren (ELODIE). Daarbij ontwikkelden ze met steun van de Vlaamse overheid en het Europees Sociaal Fonds een professionaliseringstraject over effectief voorbereidend taal- en leesonderwijs, met extra aandacht voor leerlingen uit minder kansrijke gezinnen. De 3 online modules van het ELODIE-traject zijn vrij beschikbaar via [elodie.vlaanderen](https://elodie.vlaanderen.be).

Op taaltrajecten.be vind je alle informatie over de 6 essentiële bouwstenen van een succesvol taaltraject. De website biedt inspiratie, een praktijkgids en wetenschappelijke achtergrond om voor je eigen schoolcontext en doelgroep een effectief traject uit te stippelen.

Breng cultuur in je klas

Sterk cultuuronderwijs biedt heel wat mogelijkheden om talenten, culturele en creatieve vaardigheden van leerlingen te ontdekken en te stimuleren. Door lessen cultuurrijk te benaderen krijgen de leerinhouden meer betekenis. Door te reflecteren en te verbeelden zet je jongeren creatief in gang. En versterk je hun **cultureel bewustzijn** en **culturele expressie**. Dat kan in alle leergebieden. Cultuur is dus onderdeel van elk vak.

cultuurkuur.be/cultureel-bewustzijn

GROEIEN IN LEESBEVORDERING MET DE IEDEREEN LEEST ACADEMIE

Van leerlingen lezers maken is een uitdagend proces. De Iedereen Leest Academie helpt basisscholen op weg door alle expertise op het vlak van leesbevordering te bundelen in een online en live leeraanbod op maat van (zorg)leerkrachten, directies, onderwijsondersteuners en andere onderwijsprofessionals.

Het aanbod is verdeeld onder 6 pijlers van krachtige leesbevordering: leesbeleid, leesomgeving, leesaanbod, leesdidactiek, leesmonitoring en leesnetwerk. Inzetten op elk van die pijlers is noodzakelijk om werk te maken van effectief leesonderwijs en om als schoolteam samen te bouwen aan een sterk taal- en leesbeleid.

ONLINE LEREN

De Iedereen Leest Academie biedt een ruim aanbod gratis online leertrajecten aan. In die trajecten ga je individueel of samen met je team stap voor stap aan de slag. Elk leertraject bestaat uit verschillende modules waarin je je verdiept aan de hand van wetenschappelijk onderbouwde kennis, filmpjes uit de klaspraktijk, actieve oefeningen, reflectievragen en downloadbare stappenplannen en/of kijkwijzers.

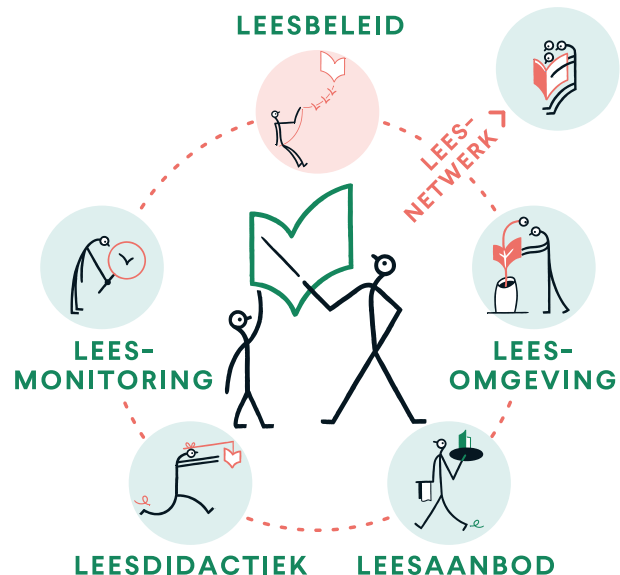
LIVE OPLEIDINGEN

Nood aan een live vormingssessie? Of wil je samen met collega's uit andere scholen of partners uit bibliotheken in interactief voorlezen, leesgesprekken of leesbeleid duiken? Naast de online leertrajecten kan je inschrijven voor een waaier aan live vormingen: van een halve dag praktijkssessie tot tweedaagse opleidingen. Deze opleidingen vinden plaats in Hotel Dumont in Antwerpen, de thuisbasis van Iedereen Leest: een rustige plek in het hart van Antwerpen, waar je omringd en geïnspireerd wordt door boeken.

HOE GA JE AAN DE SLAG MET DE IEDEREEN LEEST ACADEMIE?

- Surf naar iedereenleestacademie.be/onderwijs en bekijk het aanbod per pijler.
- Kies een online leertraject of live opleiding uit.
- Klik door naar de startpagina van het traject of de opleiding: daar vind je alle inhoudelijke en praktische info.
- Overtuigd? Klik op 'inschrijven' en log in of maak heel eenvoudig een nieuw account aan.
- Omdat alle online leertrajecten gratis zijn, krijg je na je inschrijving meteen toegang tot het leertraject, dat je vanaf dan op je eigen tempo kan doorlopen. Op je persoonlijke dashboard volg je je voortgang per online leertraject en krijg je het overzicht van alle leertrajecten waarvoor je ingeschreven bent.
- Ook voor de (betalende) live opleidingen schrijf je in via je account. Voeg de gegevens van je school en eventueel van collega's toe en volg de verdere instructies voor betaling en facturatie. Op je dashboard kan je je inschrijving beheren.
- Wist je dat je met je account ook toegang hebt tot de lees-scan en tot de webshop van Iedereen Leest?

Alles nog eens op een rijtje? Bekijk het instructiefilmpje op iedereenleestacademie.be.

LEERAANBOD

Een greep uit de online en live opleidingen die je onder de verschillende pijlers vindt:

Leesbeleid

Je leesbeleid is de motor van krachtig leesonderwijs. In het online leertraject *Een duurzaam leesbeleid uitbouwen* leer je hoe je je huidige leesonderwijs analyseert aan de hand van de leesscan en leer je stapsgewijs hoe je een leesbeleid opstart, uitwerkt en levendig houdt.

Nood aan meer live begeleiding? Schrijf dan in voor een tweedaagse opleiding of vraag coaching op maat van jouw school aan. Die opties zijn betalend.

Leesomgeving

Hoe maak je inspirerende en uitnodigende leesplekken? Hoe geef je je leesaanbod een plek en hoe breng je dat aanbod tot leven? Dat leer je in het online leertraject *Een motiverende leesomgeving uitbouwen*. Nog meer praktijktips en ervaringen uitwisselen met collega's? Dan kan je aanvullend deelnemen aan de praktijksessie over dit thema.

Leesaanbod

Je leesaanbod is de grondstof van je leesonderwijs. In het online leertraject *Een rijk leesaanbod: de basis* leer je wat rijke teksten zijn, hoe je ze herkent en hoe je tot een evenwichtig leesaanbod komt in je klas en op school. Recente boekentips voor verschillende leeftijden vind je bij de Boekenzoekerwebinars. Het online leertraject en de praktijksessie over inclusieve collectie geven je tips en handvaten om in te zetten op een divers leesaanbod op school.

Leesdidactiek

Zoom in op de 6 basisprincipes van effectieve motiverende leesdidactiek, ontdek hoe je krachtige leergesprekken voert of leer hoe interactief voorlezen het vertrekpunt kan zijn om schoolbreed in te zetten op krachtig leesonderwijs. Onder de pijler leesdidactiek vind je een ruim online en offline aanbod.

Ook over leesmonitoring en leesnetwerk vind je online leertrajecten die je een sterke basis geven om je leesonderwijs te versterken.

DIT VONDEN DEELNEMERS VAN HUN TRAJECT

Een duurzaam leesbeleid ontwikkelen:

- 'Volgend schooljaar ga ik pas echt aan de slag met het leerkrachtenteam. Maar ik weet nu wel waar ik moet starten en tussendoor landen.'
- 'Dankjewel! Dit was enorm verrijkend en heel duidelijk. Ik weet nu wat er in een goed leesbeleid moet aanwezig zijn.'

Een motiverende leesomgeving uitbouwen:

- 'Dankzij de aanvullende theorie en checklist ben ik nu gesterkt om met ons leesteam verder op weg te gaan om het concreter aan te pakken. Duidelijke tools, top!'

Met interactief voorlezen naar krachtig leesonderwijs:

- 'Ik wilde even vertellen dat ik erg enthousiast ben over het leertraject. Ik geniet van het interactief voorlezen in de klas en de nuttige tips in de modules. Ik kijk uit naar de komende modules.'

VRAGEN?

Vragen over het aanbod op de Iedereen Leest Academie? Stuur een mail naar academie@iedereenleest.be.

EEN ONGELOFELIJK GROTE, ONGELOFELIJK GEVAARLIJKE LEGUAAN

Je moet een familiefoto meenemen naar school, maar je familie is echt héél saai. Dan teken je toch gewoon je droomfamilie, met extra mama's, papa's, broertjes en zusjes? En hopen huisdieren, zoals een ongelofelijk gevaarlijke leguaan! Maar is je familie zo saai? Pim Lammers schrijft heerlijk speels over hoe families verschillen en elke familie haar sterktes heeft. Een boek dat smeekt om voorgelezen te worden, met prachtige illustraties.

Een ongelofelijke grote, ongelofelijk gevaarlijke leguaan | Pim Lammers & Natascha Stenvert (ill.) | Querido | ISBN 9789045129877 | vanaf 5 jaar

FEEST

Van Halloween tot Eid-al-Fitr, van Holi Phagwa tot Songkran: overal ter wereld vieren we feest. Elk feest is anders, maar eten, muziek, dansen en samen zijn horen er altijd bij. Maak samen met Eli de reiger een reis rond de wereld en doe mee met het feestgedruis! Een feest om naar te kijken en nieuwe dingen te ontdekken. Welke feestdagen uit het boek kennen de leerlingen uit jouw klas? Een fijne opstap om elkaar te vertellen hoe ze die feesten vieren.

Feest | Inger Bosch | De Eenhoorn | ISBN 9789462918597 | vanaf 4 jaar

WEET JE NOG?

Liggend in bed, in hun nieuwe huis, halen een jongen en zijn mama herinneringen op. Weet je nog toen we bessen plukten op een zomeravond? Weet je nog toen het zo hard onweerde? Het is onduidelijk wat er met papa gebeurd is. Gelukkig is hij via hun herinneringen toch dichterbij. Zo ook kan deze eerste ochtend in het nieuwe appartement een warme herinnering worden. Dit ontroerende prentenboek met sfeervolle illustraties toont hoe afscheid nemen ook betekent dat je opnieuw kan beginnen. En dat je zelf de kracht hebt om herinneringen op te roepen en nieuwe te maken.

Weet je nog? | Sydney Smith | Querido | ISBN 9789045129877 | vanaf 5 jaar

OP REIS IN DE STAD

Riet Wille zorgt met deze speelse raadsels voor interactief (voor)leesplezier voor de oudste kleuters en beginnende lezers. Adam en papa Hamza verkennen hun eigen stad aan de hand van vrolijk rijmende raadsels. Kunnen je leerlingen de maan in het museum spotten, de vaas op de rommelmarkt of de hond op de markt? Kam de kleurrijke, gedetailleerde prenten uit en ontrafel de raadsels, volledig geschreven met eenlettergrepige woorden, zonder hoofdletters.

Op reis in de stad | Riet Wille & Richard Verschraagen (ill.) | De Eenhoorn | ISBN 9789462918603 | vanaf 5 jaar

ELK VERSJE IS EEN VISJE

Elk versje is een visje is een verzamelboek vol gedichten, zoals een groot aquarium vol versjes in plaats van visjes. Je mag ze vangen, even vasthouden in je hoofd en weer loslaten. Misschien zwemt er wel eentje een tijdje met je mee. Monique en Hans Hagen kozen uit 1000 dichtbundels de leukste, grappigste en gekste gedichten voor jonge kinderen, van onder meer Ted van Lieshout, Pim Lammers, Joke van Leeuwen en Annie M.G. Schmidt.

Elk versje is een visje | Hans & Monique Hagen & Milja Praagman (ill.) | Querido | ISBN 9789045131023 | vanaf 5 jaar

BRUIDSMEISJE BORIS

Bruidsmeisje Boris is een speels en warm voorleesverhaal over jezelf zijn, anders durven zijn en houden van wie of wat je wil. Boris zegt ja tegen liefde in alle kleuren, jurken, knuffels én racende poppen. Met vrolijke beelden vol expressie en inclusie nodigt dit boek uit tot gesprek, zonder belerend te zijn. Een ode aan zachtheid, verbeelding en diversiteit in de klas.

Bruidsmeisje Boris | Kim Crabeels & Sam Vanbelle (ill.) | Pelckmans | ISBN 9789463838429 | vanaf 4 jaar

Sarah Schroyens, directeur op Talentenschool Blink in Ravels

TALENTENSCHOOL BLINK: 'INSLIJPEN EN UITBLINKEN'

Op Talentenschool Blink in Ravels krijgen leerlingen de ruimte om hun talenten te ontdekken en te ontwikkelen. Directeur Sarah Schroyens: 'Onze leerkrachten bouwen kennis op, slijpen die dagelijks in en stemmen methodieken af op de eigen schoolcontext.' Het schoolteam werkt doelgericht met data en observaties, en streeft tegelijk naar een warme, verbindende leeromgeving die elke leerling structuur, ondersteuning én uitdaging biedt.

'Enkele jaren geleden hebben we 'Blink' toegevoegd aan onze naam. We willen dat onze leerlingen ontdekken waar ze in uitblinken en waar hun persoonlijke groei en uitdagingen liggen. Die veerkracht hebben ze later nodig. Wij begeleiden hen, maar ze moeten hun eigen groei leren regisseren. We reiken hun taal aan om daarover te reflecteren. Daarbij maken we gebruik van de talentconcepten van Luk De Wulf en de Breinkrachten om executieve functies te versterken. Dat komt van pas tijdens de kindcontacten om te spreken over zaken waar leerlingen het lastig mee hebben. Het is fijner om te spreken over 'je stopkracht oefenen' dan om instructies te gebruiken als 'Zit stil' of 'Stop daarmee.'

'We willen de lat hoog leggen voor elke leerling. Structuur is daarbij erg belangrijk: zowel in de kleuterschool als in de lagere school is elke voormiddag op dezelfde manier georganiseerd. Dat helpt ook voor leerlingen die voor sommige vakken de leerstof in een klas hoger of lager volgen. De structuur blijft herkenbaar.'

'Ongeacht het niveau leggen we overal de focus op rijke thema's en sterke methodieken voor woordenschatontwikkeling. Interactief voorlezen is een sterke katalysator voor de ontwikkeling van kennis en vaardigheden. In elke klas – ook in de kleuterschool – vind je een woordenschatmuur met nieuwe, 'moeilijke' woorden. De collega's gaan elke dag met die woorden aan de slag om het begrip te vergroten. En het werkt: ik sta er echt van te kijken hoe dat automatisme ingeslepen is bij de leerlingen. We zijn echt overtuigd van kennis inslijpen. Dat heet bij ons het MAM-moment: mathematiseren, automatiseren, memoriseren. We doen dat voor spelling, woordenschat en rekenvaardigheden. Elke dag na het leesmoment slijpen onze leerkrachten basiskennis, regels en afspraken in. Hoofdletters, leestekens of verkleinwoorden: wat herinneren de leerlingen zich nog? Geen drillmoment, een 'inslijpmoment' dekt de lading beter.'

AAN DE SLAG MET LIST

'Recent hebben we het woordenschatonderwijs vastgepakt. Met begrijpend lezen zijn we al wat langer bezig, want daar hinkten we achterop. Onze leerlingenpopulatie daagt ons ook

steeds meer uit. We hebben behoorlijk wat leerlingen met SES-indicatoren en sinds kort merken we dat meer ouders van cognitief sterke leerlingen voor onze school kiezen. Dat zorgt voor een enorme spreidstand. In die context moeten we gepaste antwoorden vinden.'

'Enkele jaren geleden viel tijdens een schoolbezoek in Gent mijn oog op het LIST-letterwoord: LeesInterventie-project voor Scholen met een Totaalaanpak. De korte toelichting die ik toen kreeg, greep me meteen aan. Hoe meer ik erover begon te lezen, hoe meer antwoorden ik leek te vinden voor onze school. Ik zag een duidelijk kader met concrete handvaten, met voor leerkrachten de mogelijkheid om een goede opbouw aan te brengen. Het team was ook meteen enthousiast. Toen ik het plan aan de pedagogische begeleidingsdienst voorlegde, kregen we van meet af aan de boodschap dat het een meerjarig traject zou worden en dat we geduldig moesten blijven. Dat gaf in zekere zin ook rust.'

'Elke dag na het leesmoment slijpen onze leerkrachten basiskennis, regels en afspraken in.'

'Stelselmatig begonnen we onze collega's in het LIST-bad onder te dompelen. We vroegen hun om 1 keer per week een minilesje te geven en om elke dag een fragment voor te lezen

en daar een leesvraag aan te koppelen. Meer niet, we wilden absoluut ruimte om het schooleigen te maken en niet te raken aan de bestaande methodieken. En toch botsten we op een interessante tegenstelling. Zo hadden we 2 methodes – taal en wereldoriëntatie – die volstrekt verschillende thema's aankaartten, maar waarvan we aanvoelden dat ze elkaar eigenlijk veel te bieden hadden. Konden we onze taaldoelen niet verweven in de teksten van de WO-methode? Die teksten staan vol kennis en interessante woordenschat. Daar zijn de collega's voorzichtig mee beginnen te experimenteren.'

'Ondertussen gaf de pedagogische begeleidingsdienst leeswerk mee voor tijdens de zomervakantie. De *Sleutels voor effectief begrip en lezen* van de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) bijvoorbeeld. Alle mogelijke methodieken om een taalproces te ondersteunen en te stroomlijnen hebben de zorgcoördinator en ik onder ogen gehad. Altijd op zoek naar wat een meerwaarde voor onze praktijk kon betekenen, en enerzijds taalversterkend was en anderzijds kennisverruimend.'

'Een kind moet leren kiezen. Het is deel van de LIST-principes dat de leerkracht mee monitort. Heeft het kind goed gekozen? Kan het vlot lezen, gebruikt het een bepaalde intonatie waaruit blijkt dat er wel enig begrip is van wat het leest? Met die kapstok kan je de leerling begeleiden: kies niet te eenzijdig, of een categorie te hoog of te laag.'

'De nieuwe aanpak afstemmen op onze bestaande methodes was erg arbeidsintensief. Het zou fijn zijn als methodes wat meer op elkaar zouden aansluiten. Sowieso hebben we in

het GO! doelenkaders en vastgelegde leerlijnen. Als je die wil volgen, maar ondertussen je taalmethode niet rigoureus volgt, heb je wel veel extra werk. Ik zie veel waarde in de redenering achter de nieuwe minimumdoelen: ervoor zorgen dat alles wat je brengt, een betekenisvol geheel is en geen losse flodders.'

DATA ÉN VERBINDING

'We vertrekken altijd vanuit data en observaties om tot gemeenschappelijke taal en doelen te komen. Onze scholengroep stimuleert en ondersteunt ons daarin. Die data verzamelen we zo breed mogelijk. Voor de SES-kenmerken gebruiken we de DataWijzer van de onderwijsinspectie, voor taal de KOALA-testen, de Vlaamse toetsen, de OVSG-resultaten, de Dia-toetsen en het Dia-leerlingvolgsysteem. Zo krijg je zeer fijnmazige informatie over de vorderingen van leerlingen op taalniveau.'

'We streven ernaar om geïnformeerde, weloverwogen keuzes te maken, altijd in het belang van de leerlingen. Op basis van data, maar ook van brede contextgegevens. Zo hebben we 3 keer per jaar een 'groeimotoroverleg' waarin we de leerlingen bespreken. Niet elke leerling apart, maar geclusterd volgens onderwijsbehoeften. Dat doen we ook in het 'sterktearchitectoverleg', de overgangsgesprekken van de ene klas naar de andere. Tijdens het jaar krijgen collega's ondersteuning binnen het 'groeimotorplatform'. Ze kunnen op elk moment aan de zorgcoördinator aangeven waar ze zich zorgen over maken of waar ze hulp nodig hebben. We proberen zo kort op de bal te spelen.'

'Naast een school die doelgericht en evidence-informed werkt, zijn we vooral ook een fijne en warme leergemeenschap in het groene Ravels. Want goede leerresultaten behaal je niet alleen door evidence-informed praktijken. Oog voor elk kind, een warme verbinding met onze leerlingen en binnen ons team zijn ook ingrediënten voor duurzaam studiesucces.'

CREATIEF ZIJN EN TEMPORISEREN

'Soms moet je creatief zijn, als kleine school met een dito budget. Waar het kan, schakelen we de pedagogische begeleidingsdienst in. Voor LIST en woordenschatonderwijs, maar ook voor schoolorganisatie en -ontwikkeling. Zij hebben ook tools aangereikt om goede teksten en leermaterialen te selecteren, zoals een overzicht met interessante leesvragen

voor de minilesjes. Heel interessant voor de leerkrachten. We hebben ook Carolien Frijns eens uitgenodigd, de auteur van *De vliegtuigklas. Naar sterk taalonderwijs op de basisschool*. Dat helpt om de blik van de leerkrachten te verruimen, om belangrijke principes te introduceren en vast te zetten. En daar dan kaders voor de toekomst uit te ontwikkelen.

'We vertrekken altijd vanuit data en observaties om tot gemeenschappelijke taal en doelen te komen.'

'We streven ernaar om onze eigen schoolbibliotheek zo breed mogelijk aan te vullen, met recente boeken. Sowieso gaan de leerlingen van de lagere school om de 3 weken naar de bibliotheek, en de kleuters om de 6 weken. Dat is een heel fijne samenwerking: we laten op voorhand onze thema's weten en dan stellen zij een gevarieerd pakket samen. Voorleesweek, Jeugdboekenmaand en de Internationale Dag van de Moedertaal: daar doen we elk jaar aan mee.'

'Waar mogelijk maken we gebruik van ons netwerk of de lokale context. Vanaf het tweede leerjaar gaan sommige leerlingen op dinsdagmiddag voorlezen in de crèche naast onze school. We werken ook samen met lokale brugvrijwilligers van het Rode

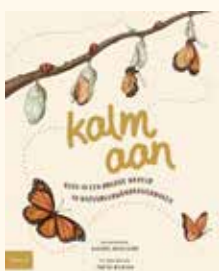
Kruis. Zij ondersteunen voor taal door aan kleuters extra verhalen voor te lezen of pre-instructie toe te passen: ze bekijken de teksten al eens die een paar dagen later in de klas aan bod komen.'

'Je kan niet alles tegelijk natuurlijk. We zijn gestart met een beleidsplan rond hoogbegaafdheid. Het technisch lezen loopt en begrijpend lezen en woordenschatonderwijs staan op de rails. Maar ook schriftelijke taalvaardigheid verdient nog meer aandacht, zowel in de kleuter- als in de lagere school. Sowieso zijn er al sterke praktijken gegroeid doorheen de jaren, maar we moeten ook daarvoor een echt richtinggevend kader ontwikkelen.'

'Leerkrachten moeten met hun kerntaken bezig kunnen zijn. Omdat we een kleine school zijn, ligt er al snel veel op hun bord. De zorgcoördinator en ik vormen een miniteam dat het beleidsmatige zoveel mogelijk zelf voorbereidt. Daarna leggen we aan de leerkrachten een aantal keuzes voor. Samen bepalen we de richting. Die vindt zijn weerslag in kwaliteitskaarten en fiches met afspraken over didactiek en methodieken. Elk jaar evalueren we en sturen we bij.'

'De afgelopen 2 jaar hebben we heel veel aangepakt. We zijn nog niet klaar, er is zeker nog groei mogelijk. Dat moet ook kunnen, denk ik. Ik wil onszelf de ruimte geven om verder te groeien en tegelijk ook ademruimte nemen om ervoor te zorgen dat we ons waardevolle traject kunnen volhouden.'

IN DE BOEKENKAST VAN BLINK

'LEG VOOR ELKE LEERLING DE LAT HOOG'

'Schep hoge verwachtingen voor je leerlingen,' zeggen Lieven Buysse en Charlotte Maekelberghe van het Vlaams Talenplatform in koor. Met *Klim in taal* – de campagne en gelijknamige website boordevol praktijkvoorbeelden, uitgewerkt lesmateriaal en handige tips – helpt het Vlaams Talenplatform je om voor elke leerling de lat hoog te leggen. Je vindt er wetenschappelijke onderbouwde methodieken, die je gemakkelijk in je eigen klas kan toepassen.

Hoe helpt *Klim in taal* leerkrachten in de lagere school?

Lieven Buysse: 'De campagne is vooral opgebouwd rond de website klimintaal.be. Daarop zie je een boomhut met 6 kamers. Elke kamer staat voor een andere tak in het talen-onderwijs. Lezen en schrijven bijvoorbeeld, maar ook taal-beschouwing, woordenschat, vreemde talen en een taallabo, waar leerlingen kennismaken met de wetenschap achter taal en literatuur. In elke kamer van de boomhut krijg je een schat aan informatie: wetenschappelijke inzichten rond talenonderwijs, een overzicht van effectieve werkvormen, kant-en-klaar lesmateriaal en praktijkvoorbeelden.'

Stel: je klikt op de kamer van het thema lezen. Wat ontdek je dan?

Charlotte Maekelberghe: 'Daar vind je meteen een praktijk-verhaal. We bieden een uitgewerkte les, in dit geval voor het vijfde en zesde leerjaar. De les is opgebouwd rond het verhaal *Kadoezie!* van auteur Evelien De Vlieger. Daarnaast krijg je een overzicht van didactische principes en wetenschappelijk onderbouwde methodieken. En wie wat dieper wil graven, vindt er ook talloze verwijzingen naar praktijkgidsen, websites en informatieve boeken.'

VAN WETENSCHAPPELIJK NAAR SCHOOLEIGEN

Hoe onderscheidt *Klim in taal* zich van andere websites met leermiddelen?

Lieven Buysse: 'Er is een groot online aanbod, wat het voor leerkrachten soms moeilijk maakt om door de bomen het bos te zien. De taalboomhut is een vertrekpunt om verschillende domeinen verder te verkennen. Bovendien geven we op een toegankelijke manier de wetenschappelijke achtergrond mee, zodat leerkrachten echt evidence-informed kunnen werken.'

Evidence-informed: wat betekent dat voor scholen?

Charlotte Maekelberghe: 'Dat betekent dat we inzichten uit onderzoek combineren met kennis uit de praktijk. We weten dat elke school zijn eigen kenmerken heeft. Een klas in Finland is niet hetzelfde als een klas in Vlaanderen. Sterker nog: een klas in Antwerpen is niet een klas in Berlare. Het is dus belangrijk om kennis uit onderzoek aan te passen en te integreren in je eigen praktijk. Zo werk je evidence-informed.'

De theorie aan de Vlaamse klaspraktijk koppelen: hoe doen jullie dat?

Charlotte Maekelberghe: 'We volgen de wetenschappelijke literatuur op de voet. Zo reiken we handvatten aan rond effectieve taaldidactiek. Maar tegelijk houden we de vinger aan de pols van het onderwijs in Vlaanderen. We houden gere-geld klankbordgroepen met leerkrachten. Bij onze projecten betrekken we ook onderzoekers, experts, uitgeverijen, de onderwijsinspectie en lerarenopleiders. Ook op de website van *Klim in taal* vragen we actief naar feedback.'

Lieven Buysse: 'Feedback van leerkrachten is belangrijk. Die staat ons toe om leermiddelen aan te bieden die zo dicht mogelijk aanleunen bij de Vlaamse onderwijsrealiteit. Tegelijk zeggen we ook: als leerkracht moet je tips en praktijkvoorbeelden naar je eigen hand zetten én aanpassen aan je klas.'

ANDERE AANPAK, ZELFDE LEERDOELEN

De stam van de taalboomhut draagt het label 'hoge ver-wachtingen'.

Lieven Buysse: 'Hoge verwachtingen zijn essentieel voor effectief onderwijs. Als je weet dat de nieuwe minimumdoelen de lat hoog leggen, dan moet je ook als leerkracht zelf hoge verwachtingen scheppen. En dat doe je door elke leerling in je klas voldoende leerkansen te bieden. Om de lancering van *Klim in taal* voor te bereiden, organiseerden we een bevraging bij 377 Vlaamse leerkrachten lager onderwijs. Daaruit bleek onder meer dat vooral leerkrachten die tot nu toe klassen hadden met weinig anderstalige instroom, het een uitdaging vinden om leerlingen met een taalachterstand te ondersteunen. We willen leerkrachten helpen om iedereen over dezelfde lat te krijgen, met doordachte ondersteuning en voldoende uitdaging. Zo ontdek je in het praktijkvoorbeeld van basis-school Ursulinen in Mechelen hoe ze differentiëren in hun aanpak, niet in hun leerdoelen.'

'Hoge verwachtingen zijn essentieel voor effectief onderwijs.'

Lieven Buysse

Charlotte Maekelberghe: 'De Ursulinen heeft een nieuw onderwijsmodel ingevoerd dat focust op een kennisrijk curriculum en routines. De school telt bovendien veel leerlingen met een migratieachtergrond: we vonden het dus belangrijk om te tonen hoe zij aan de slag gaan met hoge verwachtingen voor taal. Concreet werken ze met flexibele klasgroepen: een instructieafhankelijke groep en een instructieonafhankelijke groep. Beide groepen werken toe naar dezelfde leerdoelen, behandelen dezelfde leerstof en gebruiken hetzelfde handboek, maar in de eerste groep is er meer ruimte voor individuele begeleiding, ondersteuning en aandacht voor mondelinge vaardigheden. In de tweede groep gaan leerlingen zelfstandiger aan de slag en krijgen taalsterke leerlingen extra uitdaging. Tijdens een wekelijks overleg wordt het leerproces van leerlingen gemonitord, zodat de ondersteuning op tijd kan verminderen en leerlingen doorschuiven van de instructieafhankelijke naar de instructieonafhankelijke groep. Het filmpje op de website brengt dat mooi in beeld.'

RIJKE TEKSTEN

Hoe pas je hoge verwachtingen toe op leesonderwijs?

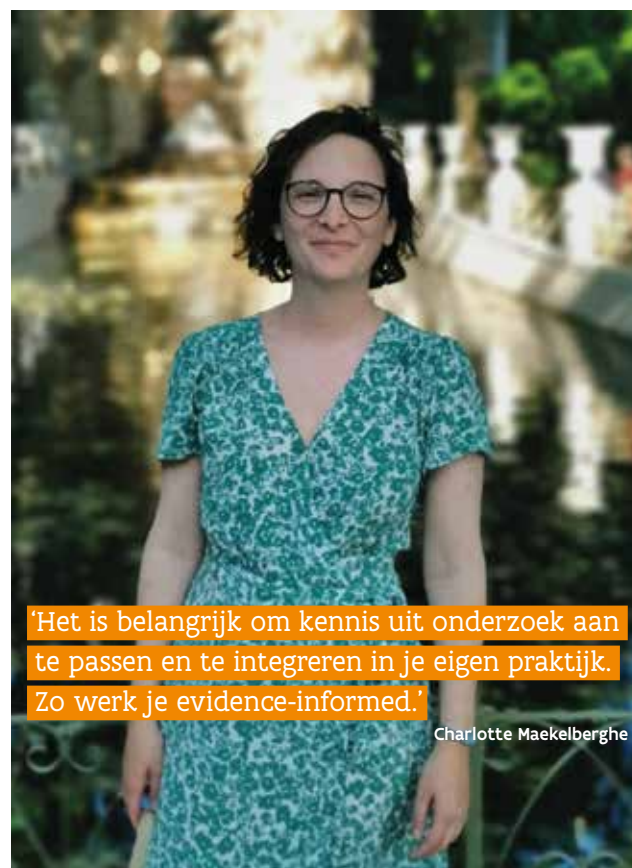
Charlotte Maekelberghe: 'Bij leesonderwijs hebben we het vaak over rijke teksten. Dat zijn teksten met zowel een rijke taal als een rijke inhoud. De teksten gaan over thema's die herkenbaar zijn voor leerlingen, maar die tegelijk hun leefwereld vergroten. Kinderen zijn van nature heel nieuwsgierig. Ze vinden het plezierig om dingen te ontdekken. Teksten moeten inspelen op die nieuwsgierigheid. Rijke teksten vind je bijvoorbeeld op rijketeksten.org.'

'Rijke teksten zijn uitdagend, maar kan je toegankelijk maken door leerlingen te ondersteunen. Dat noemen we *scaffolding*: bijvoorbeeld op voorhand met een zorgleerkracht woordenschat uit de tekst preteachen, of samen eerst een andere tekst over hetzelfde thema lezen. Koppel de teksten ook aan een betekenisvol leesdoel, zodat leerlingen echt met de tekst aan de slag moeten gaan. Je ziet het: je hebt een schat aan strategieën om lezen aan te pakken. Onder de labels 'lezen' en 'hoge verwachtingen' vind je tal van wetenschappelijk onderbouwde methodieken.'

Tot slot: wat mag de toekomst brengen voor jullie?

Charlotte Maekelberghe: 'Effectieve taaldidactiek moet zonder veel uitdagingen aangaan. Er blijft dus ruimte in onze taalboomhut voor inspirerende kamers.'

Lieven Buysse: 'Als het kan, zullen we die kamers zeker inrichten. Intussen nemen we een pak initiatieven om *Klim in taal* ingang te laten vinden in ons onderwijs, zodat zoveel mogelijk leerlingen écht hoger kunnen klimmen.'

'Het is belangrijk om kennis uit onderzoek aan te passen en te integreren in je eigen praktijk. Zo werk je evidence-informed.'

Charlotte Maekelberghe

VLAAMS TALENPLATFORM

Het Vlaams Talenplatform verenigt universitaire talenopleidingen, lerarenopleidingen en het volwassenenonderwijs om het talenonderwijs in Vlaanderen te ondersteunen en promoten.

Lieven Buysse is lid van de kerngroep die het Vlaams Talenplatform aanstuurt. Hij is hoogleraar Engelse taalkunde en academisch beheerder voor de KU Leuven in Brussel.

Charlotte Maekelberghe is projectcoördinator bij het Vlaams Talenplatform. Ze specialiseert zich in effectieve taaldidactiek en evidence-informed leren. Daarvoor deed ze 10 jaar lang onderzoek rond taal aan de KU Leuven.

vlaamstalenplatform.be

LEERPUNT: WETENSCHAP VOOR DE KLAS

Leerpunt is het **kenniscentrum voor evidence-informed onderwijs**. Leerpunt versterkt de onderwijspraktijk met wetenschappelijke inzichten voor de klasvloer via een breed aanbod voor leerkrachten en schoolteams: toolkits van de Britse Education Endowment Foundation (EEF), thematische leidraden, diverse onderwijsmaterialen en praktijkverhalen. Bijvoorbeeld een leidraad over differentiatie om onderwijsachterstanden weg te werken. Of de toolkit *Leren en lesgeven*: een overzicht van onderzoek over 30 klaspraktijken die leren in het lager en secundair onderwijs stimuleren – of net niet. Het kenniscentrum besteedt ook onderwijsonderzoek uit.

Achter de schermen werkt Leerpunt onder meer aan nieuwe leidraden en aan een keurmerk voor leermiddelen en professionalisering.

Meer weten of meteen aan de slag met het gratis materiaal? Bezoek leerpunt.be en schrijf je in voor de nieuwsbrief via leerpunt.be/nieuwsbrief. Zo blijf je altijd op de hoogte van nieuw aanbod.

leerpunt.be

YARNE DAEREN VERRAST, RAAKT EN DOET (VOOR)LEZEN

Er is een bekend gezegde onder illustratoren: volwassenen die tekenen, zijn als kind gewoon nooit gestopt met tekenen. Dat geldt ook voor Yarne Daeren. 'Als kind kregen mijn zussen en ik schetsboekjes cadeau. Na een tijd was ik nog altijd aan het tekenen, terwijl mijn zussen al iets anders aan het doen waren.'

'Ik tekende gewoon en dacht er nooit echt over na. Daardoor tekende ik jarenlang altijd hetzelfde op dezelfde manier. Tot ik op mijn vijftiengste mijn leven omgooide en Beeldverhaal ging studeren aan LUCA in Brussel. Daar lag de lat ineens behoorlijk hoog: precies de uitdaging die ik nodig had. Tegelijkertijd bleven er natuurlijk rekeningen te betalen, dus begon ik in een bibliotheek te werken. Dat doe ik nog steeds, met heel veel plezier. Het is een cadeau om boeken te mogen maken én dagelijks te zien wat boeken doen met kinderen.'

DOORDACHT DRUKWERK

'Overal vind ik inspiratie. Bij alles wat ik zie, doe of hoor, wil ik een illustratie maken. Ik ben ook heel visueel ingesteld, misschien wel een van de voordelen van mijn dyslexie. Als ik een idee heb, krabbel ik dat het liefst meteen neer in een snelle, vluchtige schets. Dat gaat vanzelf, maar de omzetting naar een afgewerkte illustratie is lastiger. In mijn hoofd is het beeld perfect, het is dus heel moeilijk om een illustratie te maken die even goed is. Daarom werk ik liever met ambachtelijke technieken, zoals lino of stencil. Bij een druktechniek denk je een ontwerp tot in de puntjes uit voor je begint, want je zit vaak uren te snijden. Een bijkomend obstakel: je moet helemaal van nul beginnen als je iets wil veranderen. Dat helpt me om tevreden te zijn over het resultaat. Een digitaal ontwerp zou ik maar blijven herwerken.'

'Het is een cadeau om boeken te mogen maken én dagelijks te zien wat boeken doen met kinderen.'

'Een illustratie moet de perfecte aanvulling zijn op de tekst. Beide maken samen het verhaal. Ik vind het belangrijk dat een illustratie de tekst niet letterlijk verbeeldt, daarom voeg ik graag extra elementjes toe. Zo blijf je nog even hangen bij de tekening, word je verrast en krijgt het verhaal meer diepte.'

EEN BOEK VOOR IEDEREEN

'Voor de leeskaarten wou ik iets maken rond het idee dat er voor iedereen een boek is. Dat is de kracht en magie van boeken. Als een kind zegt dat het niet van boeken houdt, heeft het

gewoon hét boek nog niet gevonden. Dat merk ik dag in dag uit bij de klassen in de bibliotheek. De verscheidenheid aan boeken is zo ongelofelijk groot dat er altijd wel iets zal aanspreken. Vanuit die gedachte ontstond het idee voor een boom vol dieren, elk op hun eigen manier verdiept in boeken, letters en verhalen. Elk dier vindt het boek dat bij hem past, precies zoals kinderen dat doen.'

VERDWIJNEN IN BOEKEN

'Boeken hebben altijd een centrale plek in mijn leven gehad. Mijn moeder gaf ons de liefde voor lezen met de paplepel mee. Ze werkte, net als ik nu, in de bibliotheek. We waren thuis lid van meerdere bibliotheken, dus slingerden er altijd overal boeken rond. Op woensdagmiddag verdween ik in onze plaatselijke bib urenlang in boeken. Omdat ik dyslexie had, werd ik ook veel langer voorgelezen. Ik blijf voorlezen heel bijzonder vinden. Ondanks de stress die het me bezorgt, lees ik zelf heel graag voor. Misschien net daarom zijn al mijn boeken ideaal om voor te lezen.'

'Ik hou ervan om leerlingen én leerkrachten te verrassen in en met mijn boeken. In de reeks *Er was misschien eens* is dat met onwaarschijnlijke verhalen en weetjes. Daarnaast wil ik herkenbare personages brengen en de diversiteit van onze samenleving in al haar vormen tonen. Zo is het hoofdpersonage uit het leesboek *Max en Ribbeltje* een meisje dat op een klein appartement in een drukke stad woont en nood heeft aan groen in haar omgeving. Een herkenbare situatie voor heel veel kinderen, maar die komt niet vaak voor in kinderboeken.'

YARNE DAEREN IN JE KLAS?

Dat kan. Tijdens een workshop leren je leerlingen verschillende technieken, zoals lino of stencil. Daarnaast vertelt Yarne over het creatieve proces achter haar boeken. En natuurlijk leest ze een stukje voor!

Via auteurslezingen.be nodig je Yarne Daeren of een van de meer dan 800 andere illustratoren en auteurs uit. Vind tips en vraag 100 euro korting aan.

HET GROTE KIPPENBOEK: DE KIP VAN DINO TOT SCHOOLMAATJE

Gezellig, slim, sociaal, rustgevend, ja zelfs grappig en stoer: kippen zijn het volgens auteur Evelien De Vlieger allemaal. Een groot(s) boek waardig dus. Evelien vertelt over haar fascinatie voor kippen, de totstandkoming van *Het grote kippenboek* met de talloze kleurrijke lino's van illustrator Jan Hamstra en de meerwaarde van kippen in de klas.

'Het idee om een boek over kippen te maken, kwam van Sofie Van Sande, uitgever bij Lannoo. Toen ze dat idee aan mij voorlegde en ook nog eens meegaf dat Jan Hamstra de illustraties zou maken, was ik meteen verkocht. Ik vind kippen namelijk de gezelligste van alle dieren, vooral omdat ze zulke rustgevende geluiden voortbrengen. Maar niet alleen daarom natuurlijk. Het zijn ook dieren

waarover veel te vertellen valt. Om te beginnen bestaan ze al zoveel langer dan de mens. En ze zijn ook best slim en sociaal, bleek toen ik erover begon te lezen.'

VERBEELDE NATUUR

Tijdens het jaar dat ik in een caravan in mijn achtertuin doorbracht – naast de kippenren – heb ik gemerkt hoe rustgevend de aanwezigheid van kippen kan zijn. Voor kinderen zijn het vooral grappige en ook stoere dieren, zeker als je ze bekijkt als afstammelingen van dinosaurussen. Zorgen voor kippen kan erg veel voldoening geven, ook in klasverband. Een school die daar ruimte en aandacht aan geeft, laat kinderen kennismaken met levende natuur, iets wat zeker in de stad niet evident is. Als dat niet haalbaar is, brengt *Het grote kippenboek* die natuur dichterbij. Ik merk een grote interesse bij kinderen voor alle details over hoe kippen er vanbinnen uitzien, over hun vleugels, veren, kammen en de eieren die ze leggen.'

'Zorgen voor kippen geeft voldoening. Niet haalbaar op school? *Het grote kippenboek* brengt levende natuur dichterbij.'

'De illustraties zijn linosneden die prachtig zijn van lijn en kleur, maar ook correct de realiteit weergeven. Het boek ademt een liefde voor kippen, dat voel je als je het opent. Voor een non-fictieboek is het een meerwaarde als illustraties die combinatie hebben van artistiek en wetenschappelijk correct. Daar heeft Jan bijna 2 jaar lang elke dag hard aan gewerkt. De techniek die hij gebruikt, is heel arbeidsintensief en hij heeft ook veel onderzoek gedaan naar kippenrassen en zo.'

'En de kippenindustrie? We gaan de feiten niet uit de weg omdat het een kinderboek is. We beschrijven het leven van leg- en vleeskippen en dat is geen fraai beeld. Maar we wilden geen activistisch boek maken. Er staan bijvoorbeeld ook recepten met kippenvlees in, omdat wereldwijd veel mensen dat nu eenmaal vaak eten. Noem het een zacht activisme: we proberen kinderen warm te maken voor het dier achter het vlees.'

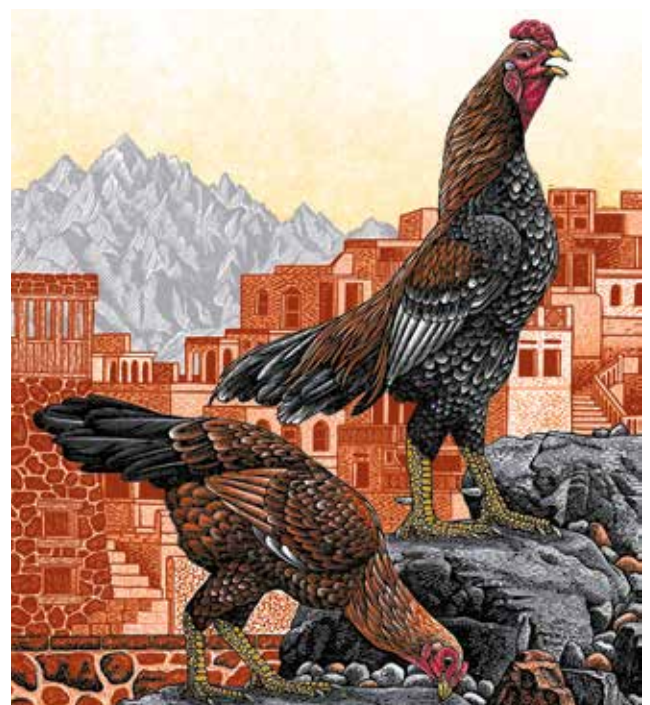
ALLES WAT JE NIET WIST OVER KIPPEN

'Als iets belangrijk is, hebben we er de mond van vol. Dat is zeker ook met kippen het geval. Omdat kippen al zo lang meegaan, zitten ze heel erg in onze taal verstoppt: de lijst met uitdrukkingen en spreekwoorden is lang. Maar kippen praten zelf ook, op hun manier. Alle kippengeluiden nabootsen met de hele klas: pret verzekerd. Leerkrachten die van een uitdaging houden, kunnen ook uitleggen hoe kuikentjes gemaakt worden: met de 'gaatjesgoocheltruc' die in het boek beschreven staat. Bovendien mogen we het ei niet vergeten. Daar komen alle kippen uitgekropen (het ei was dus eerst). In het boek staan ook andere dieren die eieren leggen en je kan de leerlingen laten raden wie precies het grootste/kleinste ei legt.'

'Ik krijg vaak de opmerking van volwassenen dat ze niet meer aan lezen toekomen, maar dat ze dit boek samen met hun kinderen verslonden. Dat was ook mijn doel: het op zo'n manier uitleggen dat het zowel voor kinderen als voor volwassenen boeiend is. Er zijn veel kippenliefhebbers die het boek alleen al voor de fantastische illustraties in huis halen – dan haal je ineens ook een beetje de kippen binnen, maar dan zonder dat je erna de vloer moet poetsen.'

DE BOON VAN HET PUBLIEK

Uit 13.500 stemmen won *Het grote kippenboek* van Evelien De Vlieger en Jan Hamstra de Boon publieksprijs 2025 voor kinder- en jeugdliteratuur. De vakjury bekroonde *Wat ons nog rest* van Aline Sax.
deboon.be

Els De Latter, klasleerkracht van De IJsbreker, de klas van de tweede graad van freinetschool De Loods in Gent:

‘Wat weet jij over kippen? Schrijf dat eens even op. Hoever kom je? Ik denk dat ik zelf aan een halve pagina kom. Evelien De Vlieger schreef er een volledig boek over! 75 bladzijden kippenpret. Elke prachtig geïllustreerde pagina is een inspiratiebron voor een les. Hoewel ik bijna automatisch naar wereldoriëntatiedoelen zou grijpen, gooi ik het in deze tips even over een andere boeg.’

1 Een auteur op bezoek

Een paar jaar geleden mocht ik Evelien De Vlieger ontvangen in mijn klas. Ze vertelde over jeugd auteurs, over haar boeken, over haar schrijfproces ... Mijn leerlingen hingen aan haar lippen. Weken later werden er nóg De Vliegers gelezen en uitgewisseld. Dus: check auteurslezingen.be. Je komt er ook te weten hoe je 100 euro korting kan verzilveren.

Illustrator Jan Hamstra was mij niet bekend tot ik *Het grote kippenboek* in mijn handen nam. Bladerend van de ene impressionante illustratie naar de andere begon het mij te dagen: dit zijn allemaal linsneden. Waw. Echt indrukwekkend.

2 Creatieve druktechnieken

Ga aan de slag met linoleum en gutsen en maak met je leerlingen zelf een kippenboek. Heb je dat materiaal niet of zie je de horrotaferelen al voor jou, waarbij het bloed uit de handen van je leerlingen *gutst* (hopakee, je kan er direct een les rond homoniemen aan koppelen)? Er zijn alternatieve druktechnieken, bijvoorbeeld met een isomoschaaltje en potlood. Pinterest helpt je verder.

3 Tijd voor wiskunde

Een van de hoofdstukjes is gewijd aan eieren. Daar kan je op elk niveau een wiskundeles aan koppelen. Afhankelijk van jouw focusdoelen is wat extra opzoekingswerk aangewezen. Mogelijke insteken:

- Rekenbegrip oefenen: grootste, kleinste, evenveel, meer dan, minder dan ...
- Metend rekenen: het gewicht van soorten eieren, de grootte van eieren (omtrek, hoogte), verhoudingen (de kiwi legt in verhouding blijkbaar het grootste ei) ...
- Toepassingen: ‘Het grootste vogelei is dat van een struisvogel: de grootste vogel ter wereld. Het ei weegt ongeveer 1,5 kg. (Een kippenei weegt ongeveer 58 g.) Met één struisvogelei kan je 70 pannenkoeken bakken.’ Hoeveel bloem, melk en suiker heb je nodig voor die pannenkoeken? Hoeveel kost dat? En als we voor elke leerling van onze klas één pannenkoek bakken, hoeveel procent van zo’n struisvogelei hebben we dan nodig? Hoeveel kippeneieren zijn dat? Zullen we dan maar pannenkoeken bakken? Ja!

4 Taalplezier

Hoe klinkt een kip? Tok! En een haan? Kukeleku? En klinkt dat bij jouw familie ook zo? Het boek geeft maar liefst 24 vertalingen van kukeleku. Een leuke insteek om het eens over andere talen te hebben. Wat is kip of haan in andere talen die je kent? Zijn er gelijkenissen of verschillen?

Tip: zoek eens *language map chicken* op. Zo vind je een interessante Europese kaart. *Dialectloket taalkaart kip* brengt je dan weer bij Vlaamse kiekens, hoenders en poulen. Heerlijk!

5 Jouw grote kippenproject

Zie je het wat groter? Zet dit boek dan in als basis voor een heus kippenproject waarin je verschillende vakgebieden integreert. Elke bladzijde is zo inspirerend dat je automatisch tot een doelgerichte invulling komt.

Zette je nog nooit een vakoverschrijdend project op poten? Ga eens te rade bij collega’s. Of laat je leiden door de DENK!-aanpak. Die methode, ontwikkeld door emerita professor Thoni Houtveen, focust op functioneel begrijpend lezen van kennisrijke teksten en geeft je een leidraad om lezen in te zetten in je lessen wereldoriëntatie (en omgekeerd). Een vorming daarover was voor mij een eyeopener en mondde toen uit in een prachtig Egypteproject.

IK WIL GEEN NIEUWE BROEK

De lievelingsbroek van Sky is te klein geworden. Tijd voor een nieuwe broek, maar geen enkele zit zo goed als haar lievelingsbroek. Dan ziet Sky een vrouw met een prachtige patchworkjurk en krijgt ze een idee ... Een vrolijk prentenboek met een knipoog naar duurzame mode. Leuke klastip: vraag de leerlingen om hun lievelingskledingstuk mee te brengen. Wat zouden ze ermee willen doen als het te klein wordt? Laat hen verzinnen en tekenen ... Misschien inspireren ze hun ouders wel!

Ik wil geen nieuwe broek | Sacha Khodabux & Lierette Desir van Bergen (ill.) | De Eenhoorn | ISBN 9789462918429 | vanaf 4 jaar

HET IS EEN ZACHTE DAG VANDAAG

Deze fijne poëziebundel bevat gedichten over de grote én kleine dingen in het leven. Over punten krijgen op school, douchen met koud water voor het klimaat en door iemand gedragen willen worden. Het gaat over de fijne en de moeilijke momenten in het leven. De tekeningen maken er een warm geheel van.

Het is een zachte dag vandaag | Rian Visser & Janneke Ipenburg (ill.) | Querido | ISBN 9789025885809 | vanaf 8 jaar

ER WAS EENS ... IETS ANDERS - DE DRIE BIGGEN

Het bekende verhaal van de drie biggen, in een fris jasje, verteld op maat van prille lezers. Bo, Ben en Bie gaan alleen wonen. Ben koopt een tent, Bo een camper en Bie klust bij om een huis te huren. Hun oom, die zich graag in een wolf verkleedt, komt controleren of ze het goed doen. Maar voor ze het weten zit de echte wolf hen op de hielen. Kan het stevige huis van Bie alle biggen een veilig onderkomen bieden? Nieuw in de reeks *Er was eens ... iets anders!*

Er was eens ... iets anders - De drie biggen | Kaat Vrancken & Yoei Slegers (ill.) | De Eenhoorn | ISBN 9789462918498 | vanaf 6 jaar

HUISJE WELTEVREE

Huisje Weltevree is een poëtisch prentenboek waarin Levendige Lyn je meeneemt door haar huis, met elke kamer als metafoor voor een emotie. Leerlingen ontdekken gevoelens als rust, boosheid en verdriet aan de hand van kleuren en rijmende teksten. Een waardevol hulpmiddel om emoties bespreekbaar te maken in de klas, met bijhorende werkbundel.

Huisje Weltevree | Lindsay Temmerman & Els Decaluwe (ill.) | Pelckmans | ISBN 9789463835923 | vanaf 6 jaar

KREKEL

Krekel is een magisch avontuur waarin Eliza en haar broertje op zoek gaan naar hun verdwenen broers. Ze ontmoeten een stoet kleurrijke personages en worden omringd door de zee, vogels en geheimen. Annet Schaaps taal is rijk en poëtisch. Een moderne klassieker over moed, familie en dromen.

Krekel | Annet Schaap | Querido | ISBN 9789045131153 | vanaf 10 jaar

HET KLEINE HEELAL

Raaf verhuist met haar moeder naar een oude caravan op een herfstige camping. Alles lijkt tegen te zitten, tot geheimen en vriendschappen hun intrede doen. Wat verbergt haar moeder, en wat speelt er in het bos? Een warm verhaal over veerkracht, verlies en verbinding.

Het kleine heelal | Annejan Mieras | Lemniscaat | ISBN 9789047713005 | vanaf 10 jaar

HOE GEBRUIK JE DEZE KAARTEN?

Leeskaart

Wil jij je leerlingen functioneel leesvaardig maken?

Investeer dan in rijke, authentieke teksten.

Deze 7 leeskaarten helpen je om over leesmateriaal in gesprek te gaan en de boekensmaak van jouw klas in beeld te brengen.

Online kan je alle leeskaarten downloaden en printen voor je leerlingen op [vlaanderen.be/publicaties/leeskaarten-2025](https://publicaties/leeskaarten-2025).

Zo zijn er kaarten voor: een leesboek, een strip, een doeboek, een prentenboek, een gedichtenbundel, een tijdschrift en krant, een informatief boek.

AAN DE SLAG MET DE LEESKAARTEN

- Laat je leerlingen zelf kiezen wat ze willen lezen uit een breed en gevarieerd aanbod van teksten en boeken.
- Na het lezen noteren ze hun leeservaring op het onderste deel van de leeskaart. Dat deel knippen ze af en stoppen ze in het boek, dat terug naar de boekenhoek gaat.
- Je kan er ook voor kiezen om alle kaarten per genre op te hangen of er een slinger van te maken. Maak met de leeskaarten tijd voor inspirerende boekenpraatjes: klassikaal, per twee of in kleine groepen.
- De leerlingen mogen het boek aanraden aan een klasgenoot, vriend(in), (groot)ouder of leerkracht. Ze vulen het bovenste deel van de leeskaart in en geven het aan de juiste persoon. Die kan het boek lezen en houdt de kaart bij.

TIPS VOOR LEESZWAKKE EN/OF WEINIG GEMOTIVEERDE LEZERS

- Boeken geselecteerd met de vijfvingertest hebben het meeste kans op een succeservaring omdat ze een faaervaring voorkomen en autonomie geven aan je leerlingen.
- Dagelijks lezen heeft meer effect dan af en toe vrij lezen. Plan elke dag 15 minuten leestijd in je klas.
- Leestijd 's ochtends kan niet meer afgenomen worden.
- Na de speeltijd vrij lezen brengt rust in een klas waar veel ruzie wordt gemaakt.
- Geef leerlingen de kans om te praten over hun boek. Enthousiasme en passie werken aanstekelijk.
- Een leerling mag stoppen in een boek.
- Lees voor uit gemakkelijke en dunne boeken en stop op een spannend moment. Geef vervolgens het boek aan een leerling om verder te lezen.
- Motiveer elke leerling tot lezen en blijf zoeken naar het juiste leesmateriaal tot een leerling leest.
- Gebruik de kaarten voor een individueel gesprek en/of een klasgesprek.
- Bespreek na enkele kaarten welk genre henzelf of de klas heeft aangesproken zodat ze zichzelf ook eens uitdagen in een ander genre.
- Daag leerlingen uit om nieuwe genres te lezen. Doe aan boekpromotie!

Geef het goede voorbeeld en lees zelf ook!

Origineel concept: Heidi Desmet (GO), Steven De Laet (OVSG), Elke De Swert, Brunilde Foulon (AHOVOKS), Bart Masquillier (Katholiek Onderwijs Vlaanderen) en Saskia Timmermans (lerarenopleiding Odisseë onder begeleiding van Daniëlle Daniels en Dirk Terryn).

LEESKAART

ZIN OM TE LEZEN?

Titel:

.....

Auteur:

.....

GENIET!

Zet hier je handtekening

.....

EEN AANRADER VOOR

Naam:

.....

Klas:

.....

LEESERVARING

Titel:

.....

Auteur:

.....

IK LAS HET BOEK ...

vlot - met moeite - en ben gestopt

IK VOND HET LEZEN

IK GEEF DIT BOEK

Teken, noteer, plak of ...

LEESKAART

ZIN OM TE LEZEN?

Titel:

Auteur:

GENIET!

Zet hier je handtekening

EEN AANRADER VOOR

Naam:

Klas:

LEESERVERING

Titel:

Auteur:

IK LAS HET BOEK ...

vlot - met moeite - en ben gestopt

IK VOND HET LEZEN

IK GEEF DIT BOEK

Teken, noteer, plak of ...

LEESERVERING

Titel:

Auteur:

IK LAS HET BOEK ...

vlot - met moeite - en ben gestopt

IK VOND HET LEZEN

IK GEEF DIT BOEK

Teken, noteer, plak of ...

LEESKAART

ZIN OM TE LEZEN?

Titel:

Auteur:

GENIET!

Zet hier je handtekening

EEN AANRADER VOOR

Naam:

Klas:

DE GETIKTE TOVENAAR EN HET GESMOLTEN DORP

Tijdens een hittegolf zorgt de eigenzinnige Tiko met zijn mislukte toverspreuken voor meer problemen dan oplossingen. Hij doorbreekt keer op keer de regels van de Tovermeester en besluit zich schuil te houden. Zo komt Tiko in het mensendorp terecht: dat is pas echt verboden terrein ... Een grappig toververhaal van Jonas Boets vol wendingen, vaart en knotsgekke situaties, met kleurrijke illustraties door Ruth De Jaeger.

De getikte tovenaars en het gesmolten dorp | Jonas Boets & Ruth De Jaeger (ill.) | De Eenhoorn | ISBN 9789462918511 | vanaf 8 jaar

EEN KLEINE WERELD-GESCHIEDENIS IN 100 GROTE DATA

Een kleine wereldgeschiedenis in 100 grote data is een schatkist vol verrassende verhalen die geschiedenis tot leven wekt. Met humor, vaart en kleurrijke illustraties trek je van de oudheid tot Greta Thunberg. Korte fragmenten die een grote historische gebeurtenis blootleggen. Dankzij het lesmateriaal maak je samen met je leerlingen een boeiende reis door de tijd, recht vanuit je klas.

Een kleine wereldgeschiedenis in 100 grote data | Barbara De Munynck & Isabelle Geeraerts (ill.) | Pelckmans | ISBN 9789463373340 | vanaf 8 jaar

DE JONGEN DIE VAN DE WERELD HIELD

Adem is een 'mogelijk kind', dat pas kan leven als zijn ouders voor elkaar kiezen. Als hun contact verwatert, krijgt hij kort toegang tot de wereld om hen te herenigen. Een avontuurlijk en ontroerend verhaal over verlangen, hoop en zelfbehoud. Winnaar van de Woutertje Pieterse Prijs 2024.

De jongen die van de wereld hield | Tjibbe Veldkamp & Mark Janssen (ill.) | Querido | ISBN 9789045129235 | vanaf 9 jaar

DE STEEN EN DE TIJD

Een zwerfkei vertelt op poëtische wijze de geschiedenis van Nederland, van de ijstijd tot nu. Dat unieke perspectief prikkelt de nieuwsgierigheid en maakt geschiedenis tastbaar voor leerlingen. Met prachtige illustraties en ruimte voor reflectie. Leerzaam én betoverend.

De steen en de tijd | Rian Visser & Tineke Meirink (ill.) | Querido | ISBN 9789491647260 | vanaf 5 jaar

DICHTER BIJ DE SEIZOENEN

Een boek vol poëzie voor de allerkleinsten, waarin de seizoenen tot leven komen. Elk gedicht vangt een moment: de geur van herfstbladeren, het kraken van sneeuw, het eerste lentebloedje. De houtsneden van Henriette Boerendans geven het boek een warme, natuurlijke uitstraling. Ideaal om samen met kleuters stil te staan bij de schoonheid van het jaar.

Dichter bij de seizoenen | Bette Westera & Henriette Boerendans (ill.) | Gottmer | ISBN 9789025778361 | vanaf 5 jaar

KUNNEN VOGELS NIEZEN?

Een speels en leerzaam boek vol vragen over vogels, zoals 'Heeft een huismus hoogtevrees?'. Met humor, weetjes en kunstige illustraties prikkelt het boek jong en oud. De reeks *Wijze Weetjes* zet verwondering centraal. Perfect om nieuwsgierigheid aan te wakkeren in de klas.

Kunnen vogels niezen? | Katrijn De Wit | Pelckmans | ISBN 9789463832762 | vanaf 4 jaar

Lieve Vangenechten (l.), directeur op Vrije Basisschool Den Hulst in Testelt

Sarah Beckers, zorgcoördinator en leerkracht van de eerste graad in de lagere school

DEN HULST: ‘ONDERBOUWD EN STAPSGEWIJS INNOVEREN’

Directeur Lieve Vangenechten en zorgcoördinator Sarah Beckers van Vrije Basisschool Den Hulst in Testelt hebben samen 50 jaar onderwijservaring op de teller. De school draagt innovatie hoog in het vaandel. Ook als het op taal en lezen aankomt. Samen stippelen ze het beleid uit, maar – zo benadrukken ze – ‘altijd in overleg met het hele schoolteam’.

Lieve: ‘Wij zijn heel leergierig en ondernemend. We kleuren graag buiten de lijntjes. We gaan ook actief op zoek naar vernieuwing en het advies van experts. Niet toevallig prijken buiten op grote vlaggen de woorden ‘vernieuwend’ en ‘ondernemend’ in het letterwoord BRAVO, naar de waarden van onze scholengroep Kinderkosmos.’

‘Toen ik net directeur werd, zocht de school naar een goed taalbeleid, maar we vonden het niet in de bestaande handleidingen. We zijn dan in contact gekomen met het Centrum voor Taal en Onderwijs van de KU Leuven, waar we konden deelnemen aan een wetenschappelijk onderzoek over begrijpend lezen. Samen met nog een klasjuf hebben we er een reeks navormingen gevolgd. Daarover koppelden we telkens terug tijdens personeelsvergaderingen en studiedagen.’

‘Je kan een team hardwerkende leerkrachten ook niet zomaar een nieuw beleid opleggen. Iedereen moet overtuigd zijn van de noodzaak van het proces. Wij planten misschien wel de zaadjes, zij moeten er bomen van maken. Het vergt veel flexibiliteit van onze leerkrachten, en ook van de lestijden en lesroosters. We vonden het dan ook logisch om onze collega’s af en toe vrij te roosteren voor overleg.’

‘Wij planten misschien wel de zaadjes, maar de leerkrachten moeten er bomen van maken.’

Lieve en Sarah

‘Enkele jaren geleden zijn we dan gestart met een eigen taal-methode. In de lagere school begint de les met een ‘kinderleesboek’. Gedurende een drietal weken halen we alles uit dat boek: taalbeschouwing, woordenschat, spelling, de schrijfwerkjes ... Na die lessenreeks willen we dat de leerlingen zo enthousiast zijn dat ze het boek volledig lezen.’

Sarah: ‘Je moet je tijd nemen. We hebben onze methode stapsgewijs ingevoerd: eerst in de derde graad en dan stapsgewijs naar beneden. Nu zitten we eindelijk in het tweede leerjaar. Door onze lesvoorbereidingen te delen, konden we kort op de bal spelen. Al leidt zo iets natuurlijk ook wel eens tot menings-

verschillen. Maar in overleg en door herhaling kom je wel tot voortschrijdend inzicht.’

TIK TAK MET EEN KLANKJE

Lieve: ‘In het eerste leerjaar blijven we werken met de bestaande lesmethode. Die is heel effectief. Leren lezen is heel specifiek, daar zijn goede handleidingen voor. Je hoeft het warm water niet telkens opnieuw uit te vinden.’

Sarah: ‘Op die leeftijd denken kinderen heel visueel. Die audiotieve stappen – analyse en synthese: hoe vormen die letters nu een woord – hebben ze eigenlijk nog niet goed door. Om dat te faciliteren, leggen we nu in de kleuterklas een goede basis door in te zetten op klankbewustzijn.’

Lieve: ‘Met een zelf in elkaar geknutseld Tik Tak-decor maken de juffen verhaaltjes over klanken. Een klankmonstertje vertelt. Die klank wordt ook gevisualiseerd. We doen dat met alle kleuterklassen samen. Je kan echt een speld horen vallen tijdens die momenten. De kleuters vinden het heel fijn om de klanken daarna zelf te vormen. Achteraf werken de klassen apart op hun eigen niveau verder met die klanken.’

Sarah: ‘Zo gaan ze op een speelse manier nadenken over de stand van de mond: komt er lucht uit of niet? Soms gebruiken

ze een spiegeltje. In de lagere school komen dan concepten als stemhebbend en stemloos aan bod. Als leerlingen al weten dat klanken in hun keel kunnen trillen of dat hun mond een andere vorm aanneemt bij de vorming van sommige klanken, kan je later sneller teruggrijpen naar die voorkennis in de spel-linglessen. Het is ook zinvol voor anderstalige nieuwkomers, die sommige klanken niet kennen in hun thuistaal.'

STREVEN NAAR EFFECT

Sarah: 'Zo'n navormingstraject biedt geen kant-en-klaar aanbod. Je moet zelf selecteren wat voor jouw team zinvol is, en uitzoeken hoe je die wetenschappelijke inzichten vertaalt naar de klasvloer. Naast al het overleg en uitproberen in de klas wil je dat taalbeleid ook neerschrijven. Het was soms zwoegen.'

Lieve: 'Uiteindelijk hebben we een soort sjabloon gemaakt, waarin we doelstellingen aangeven en koppelen aan acties, doelgroep, termijn en tijdsspanne. We weten intussen dat die tijdsspanne heel concreet moet zijn, bijvoorbeeld 3 keer per week.'

'De inspectie raadde aan om vooraf ook na te denken over het gewenste effect. Op het einde van het schooljaar brengen we dat met het hele team in kaart. Zo draaien we elke keer die hele PDCA-cirkel rond: *plan, do, check, act*. We leggen niet op dat iets moet werken. We stellen wel de kaders op. De leerkrachten zijn de experts. Zij zien wat werkt in de klas, zij beslissen om iets te borgen of af te voeren.'

'We hebben wel lang gezocht naar een goede evaluatiemethode. De navormingen gaven dat inzicht niet mee. Uiteindelijk zijn we in overleg met de inspectie en de juffen geëvolueerd van een punten- naar een doelenrapport. Onze methode laat

ook toe om over lange tijd te groeien in sommige doelen. Voor de ouders is dat ook heel leesbaar: zo hebben ze een goed inzicht in wat hun kinderen al kunnen en wat nog oefening vergt.'

'Daarnaast baseren we ons op de resultaten van genormeerde toetsen, zoals KOALA bij de kleuters en in de lagere school de LVS-toetsen, de IDP- en de Vlaamse toetsen. Bij de IDP-toetsen kan je zelf een focus leggen. Vorig jaar hebben we bijvoorbeeld schrijven en begrijpend lezen getest, om te kijken of er effecten van onze aanpak zichtbaar zijn.'

'Voor klankbewustzijn zijn we nog aan het zoeken. We zijn daar vrij recent mee gestart. We zijn heel nieuwsgierig naar de impact op het technisch leesniveau. De juffen zullen dat in het eerste leerjaar ervaren. Zodra we voldoende data hebben, zetten we ook dat effect op papier.'

'Maar we zitten niet stil: we hebben ons opnieuw ingeschreven voor een navormingsproject over schrijfvaardigheid voor de lagere klassen. We zouden die input goed kunnen gebruiken in onze graadklas K3-L1.'

SAMENWERKEN EN DELEN

Lieve: 'We vinden het niet erg om te schakelen als daar nood aan is. Zo hebben we 2 jaar geleden een unieke, atypische graadklas gecreëerd, waarin de leerlingen van de derde kleuterklas samenzitten met die van het eerste leerjaar. In die eerste schoolmaanden bleken er immers vaak grote verschillen tussen de leerlingen van het eerste en tweede leerjaar. Zulke veranderingen voeren we natuurlijk niet zomaar door. We bezochten eerst een andere school met dat systeem en bevroegen leerlingen, ouders en de koepel.'

'Voor ons is het belangrijk om ouders en leerlingen in dergelijke processen te betrekken. Dat levert waardevolle feedback en waardering op. Zo weten we dat de leerlingen het erg fijn om te vertrekken vanuit het kinderleesboek. Soms brengen ze zelf leestips mee. In het verlengde daarvan ligt ons plan om met de Leesjury te starten. En ouders komen graag helpen met niveaulezen. Ook de nieuwsbrief van de juffen helpt om ouders te betrekken.'

'De leerkrachten zijn de experts. Zij beslissen om iets te borgen of af te voeren.'

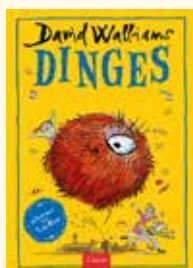
Lieve

'Geen enkele klas zit op een eilandje. Meters en peters uit de hoogste graad helpen in de eerste graad en niveaulezen met gemengde leeftijden vinden we een krachtige formule. Het is ook geen unicum om bijvoorbeeld het derde leerjaar de ene keer te laten aansluiten bij de graadklas 4, 5 en 6 en de andere keer bij het tweede leerjaar. We werken heel klasdoorbrekend, afhankelijk van thema's of van onze taalmethode.'

'Ook de scholen van onze scholengroep zitten niet op een eilandje. Wij maken er een punt van om leerkrachten uit de 11 scholen samen te zetten, die dan bijvoorbeeld één keer om de 3 maanden samenkomen voor diverse thema's zoals ICT, klankbewustzijn of anderstalige nieuwkomers. Ze delen expertise en wonen ook elkaars lessen bij. We werken op alle niveaus samen. Een voorwaarde van die intensieve samenwerkingen met universiteiten en hogescholen is onze kennis en expertise delen met andere scholen. Zo begeleiden wij nu 2 scholen in Antwerpen om het klankbewustzijn op poten te zetten.'

'Wij zijn een kleine school met een klein team, wat het misschien gemakkelijker maakt om vernieuwing en experiment door te voeren dan in grotere scholen. De belangrijkste voorwaarde is echter dat de neuzen in dezelfde richting staan. Dat het hele team het eens is over de meerwaarde van het proces voor de leerlingen. Als directie moet je stevig in je schoenen staan om dat ook over te brengen. Wees dan ook zelf gemotiveerd en maak je de veranderingsprocessen helemaal zelf eigen. Doe het stap voor stap, en filter. Je hebt tijd nodig, durf keuzes te maken en leg prioriteiten.'

IN DE BOEKENKAST VAN DEN HULST

'EEN KRACHTIG LEES- EN TAALBELEID? DAT GROEIT SAMEN MET JE TEAM'

Hoe bouw je aan sterk leesonderwijs? Volgens lees- en taalexpert en schoolbegeleider Iris Vansteelandt is samenwerking dé sleutel. 'Een lees- en breder taalbeleid schrijf je met de hele school. Het is een groeiproces, met doelen op korte en langere termijn. De basisregels: hou de neuzen in dezelfde richting en baseer je op wat écht werkt.'

Wat is de belangrijkste voorwaarde als een school sterker wil inzetten op leesonderwijs?

Iris Vansteelandt: 'Alles begint bij een schoolteam dat er samen voor wil gaan. Soms merk je dat een taalbeleid vastloopt omdat het vooral iets van het beleid is, of van een werkgroep. Maar als je met heel het team in gesprek gaat, creëer je eigenaarschap. Dat is de motor van verandering. Stel je daarbij altijd dezelfde vragen: 'Waar willen we samen met onze leerlingen naartoe? En waarom?''

Jij begeleidt ook scholen rond leesbeleid. Hoe verloopt dat concreet?

Iris Vansteelandt: 'We starten de begeleiding meestal op door in te zetten op een gedeelde taal rond lees- en breder taalonderwijs, zodat iedereen mee is en het team samen aan een gedragen verhaal kan schrijven. Dat streven naar een gedeelde taal zit ook achter de leesscan, een online screeningstool die je terugvindt op leesscan.be. Je vindt er een vijftigtal vragen, die je helpen om zicht te krijgen op de sterktes en uitdagingen voor het leesonderwijs op jouw school.'

WETENSCHAPPELIJKE EVIDENTIE ALS GIDS

Krachtig leesonderwijs is gebaseerd op 6 pijlers, lezen we in jouw boek met Jona Hebbrecht en op de website van Iedereen Leest.

Iris Vansteelandt: 'Die 6 pijlers gebruiken we als kapstok bij onze begeleiding. Het gaat om leesbeleid, leesomgeving, leesaanbod, leesdidactiek, leesmonitoring en ten slotte leesnetwerk, dat als een rode draad doorheen de pijlers loopt.'

'Een motiverende leesomgeving is de rijke voedingsbodem waarop een schoolteam zaait. Je merkt dat wanneer je een school binnenwandelt.'

'Alles begint met de wil om als team een gedeeld verhaal rond leesonderwijs te schrijven. Dat mag geen holle slogan op papier blijven: het moet zich vertalen in doordachte doelen en daaraan gekoppelde acties voor elke klas én over de klassen heen. Welke doelen moeten we bijvoorbeeld met onze leerlingen bereiken voor (voorbereidend) technisch lezen en begrijpend lezen? Welke leesactiviteiten koppelen we daar dan aan in een doorgaande en coherente lijn? Welke teksten gebruiken we? Hoe zorgen we voor gepaste instructie en interactie bij die teksten? Hoe versterken we de (voor)kennis van de leerlingen in een doorgaande lijn? Hoe maken we dat alles motiverend en betekenisvol voor de leerlingen? Baseer je daarbij op wat werkt, bijvoorbeeld op de principes van een motiverende en effectieve leesdidactiek.'

De tweede pijler is de leesomgeving. Hoe belangrijk is die in een school?

Iris Vansteelandt: 'Een motiverende leesomgeving is de rijke voedingsbodem waarop een schoolteam zaait. Je merkt dat vaak meteen wanneer je een school binnenwandelt. Overal zie je een rijk tekstaanbod: in de klassen, op de speelplaats, in de gangen. Of je ontdekt er spontaan de leesvoorkeuren van leerlingen en leerkrachten. Zonder één woord uit te wisselen voel je dat lezen leeft op de school.'

DE VELE TROEVEN VAN INTERACTIEF VOORLEZEN

Over didactiek gesproken: je hebt al vaak gepubliceerd over interactief voorlezen. Wat maakt dat een krachtige methode?

Iris Vansteelandt: 'Interactief voorlezen heeft ongelooflijk veel voordelen. Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat het luister- en leesvaardigheden bevordert, tekstbegrip stimuleert, woordenschatkennis verbreedt en verdiept, grammaticaal inzicht en alfabetische kennis versterkt, de ontwikkeling van sociale en emotionele vaardigheden bevordert, wereldkennis versterkt, tot zelfs wiskundige concepten helpt aan te brengen.'

'Het is de kunst om bij het voorlezen in te zetten op een aantal effectieve kenmerken, zoals gepaste vragen stellen of linken leggen met de leefwereld van de leerlingen. Dat doe je zowel voor, tijdens als na het samen lezen. Via interactief voorlezen modelleer je als het ware hoe lezen werkt. Je duikt vanuit een luisterdoel samen met je leerlingen in de tekst, je legt verbanden binnen en buiten de tekst, maakt samen voorspellingen en komt erop terug: noem maar op. Zo krijgen leerlingen inzicht in hoe je een tekst het best aanpakt. Bovendien is interactief voorlezen geschikt voor iedereen, van kleuters tot volwassenen.'

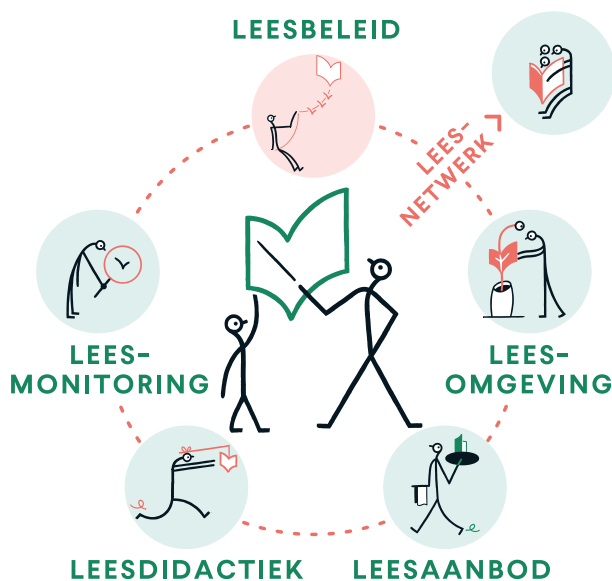
'Eigenlijk kan je een heel magazine wijden aan interactief voorlezen. Mijn tip: surf zeker eens naar de gratis trajecten over interactief voorlezen op iedereenleestacademie.be. Je krijgt er meteen ook tal van praktijkvoorbeelden te zien.'

MONITOREN, BIJSTUREN, VIEREN

Een andere pijler: monitoring. Hoe en wanneer pak je dat aan?

Iris Vansteelandt: 'Monitoren doe je het best voortdurend. Dat gaat dus verder dan één keer per jaar een bepaalde test afnemen of een AVI-niveau bepalen. Die testen geven je natuurlijk specifieke inzichten in de leesontwikkeling van de leerlingen, maar ze zeggen niet alles. Hoe zit het bijvoorbeeld met de ontwikkeling van hun woordenschat en hun kennis van de wereld? Hoe gemotiveerd zijn ze om te lezen? In welke mate is wat ze lezen betekenisvol en functioneel voor hen? Om als leerkracht en schoolteam zulke vragen te kunnen beantwoorden, ga je ook in gesprek en zet je in op observatie. Zo merk je tijdens een interactief voorleesmoment dat sommige leerlingen een deel van de woordenschat nog niet helemaal beet hebben, ook na de preteaching die je gaf. Dan plan je een herhaald voorleesmoment in kleinere groep.'

'Versterk de competentie en autonomie van je leerlingen. Betrek ze bijvoorbeeld bij de keuze van rijke teksten.'

'Ook op het niveau van het leesbeleid is het belangrijk dat een schoolteam blijft monitoren. Als schoolteam wil je toch weten of je je vooropgestelde doelen behaald hebt? En waarom iets al dan niet werkt? Je kan dan stilstaan bij welke bijsturing nodig is. En grijp vooral ook de kans om samen succeservaringen te vieren.'

LEERLINGEN ALS PARTNER

De zesde pijler is een leesnetwerk. Wie hoort daar zoal bij?

Iris Vansteelandt: 'Lezers maak je samen. Sterke schoolteams werken bij voorkeur samen met partners die de aanwezige competentie versterken: van onderwijsondersteuners over pedagogische begeleiders tot collega's uit de lerarenopleiding of uit de onderzoekswereld. Om de brug tussen school en thuis te versterken is een nauwe samenwerking met ouders of grootouders natuurlijk een aanrader. Het is soms wat zoeken om die brug te leggen, maar elke investering loont zeker de moeite. Ook de plaatselijke bibliotheek is een partner met wie je het best nauwe banden smeedt. Een rijk tekstaanbod is de grondstof voor rijk lees- en taalonderwijs.'

'Maar laten we vooral ook de leerlingen zélf niet vergeten. Versterk hun competentie en autonomie, door ze bijvoorbeeld te betrekken bij de keuze van rijke teksten. Waarom zou je hun niet zelf leren werken met websites als boekenzoekeer.be en rijketeksten.org? Andere voorbeelden waarmee schoolteams al aan de slag gingen: leerlingen die mee de schoolbibliotheek openhouden, of oudere leerlingen die leesbuddy zijn van jongere leerlingen. Dan zorg je ervoor dat zo'n krachtig leesonderwijs niet alleen maar vóór hen is, maar vooral ook samen mét hen.'

Als professional draagt **Iris Vansteelandt** 3 petten: ze is lerarenopleider en onderzoeker aan AP Hogeschool, postdoctoraal medewerker bij de onderzoeksgroep Taal, Leren, Innoveren van Universiteit Gent én leesonderwijsexpert bij Iedereen Leest. In haar onderzoek focust ze zich op lees- en breder taalonderwijs en de continue professionalisering van leerkrachten op dat vlak. Op basis van haar ervaring in de begeleiding van scholen ontstond het boek *Van leerlingen lezers maken*, dat ze samen met Jona Hebbrecht schreef.

LEES-, TAAL- EN SCHOOLBELEID: VERSCHILLENDE KANTEN VAN DEZELFDE MEDAILLE

- Leesbeleid maakt deel uit van het taalbeleid.
- Taalbeleid zoomt naast een focus op lezen ook in op (de integratie van) andere taalvaardigheden als schrijven, spreken en luisteren. Daarbij aansluitend is er ook aandacht voor onder meer woordenschat, taalbeschouwing en kennis van de wereld.
- Schoolbeleid bepaalt mee de klijntijnen van het lees- en bredere taalbeleid en zorgt zo mee voor een duurzame aanpak.

ZO DRAAIT AANVANKELIJK LEZEN NIET IN DE LETTERSOEP

Van kleuters die 'letters' kribbelen naar leerlingen die kunnen lezen en schrijven: in het eerste leerjaar maken kinderen reuzensprongen. Leerkracht Ellen Driessens van Sint-Jozefsinstituut Geraardsbergen ontdekt hoe ze die start nog sterker maakt. En het abc geen lettersoep wordt.

'Het eerste woordje dat ik verken? 'Ik'. Elke leerling kijkt in mijn spiegeltje en zegt wie die ziet. Grote ogen en voorzichtige stemmetjes: 'ik'. Het eerste leerjaar is spannend. Aan banken zitten, die eerste keer huiswerk, maar vooral: leren lezen en schrijven. Samen zetten we de kier naar 'de grote wereld' beetje bij beetje open.'

'Dat ik kinderen mag begeleiden op die ontdekkingstocht, vind ik een voorrecht. 6-jarigen kijken op naar hun leerkracht: een kans die ik ten volle wil benutten. Want de start in lezen en schrijven is zó belangrijk. Wie die eerste stapjes niet vlot zet, maakt later meer kans om te struikelen. Dus hou ik hun hand stevig vast.'

'Na 3 schooljaren in het eerste leerjaar voelde ik meer ruimte om kritisch naar mezelf te kijken. Zo was op het einde van een schooljaar het AVI-leesniveau van mijn leerlingen soms lager dan ik verwachtte, ondanks inspanningen om hen de lat te helpen halen. Met mijn parallelcollega's stapte ik in een professionaliseringstraject van Odisee hogeschool. Dat kwam voor mij op het ideale moment.'

HOGЕ VERWACHTINGEN

'Als starter hou je vaak sterk vast aan je methode. Je denkt sneller in vakjes: lezen, dat doen we tijdens de taalles. Ik leerde dat idee loslaten. Tijd over? Dan is lezen of schrijven de logische keuze. Voorlezen, samen lezen, per 2 lezen ... Afwisseling is key. Ik start nu wel vaker met zelf voorlezen, zeker bij een tekst die nieuw is. Dat klassikale begin is mijn extra tijd waard. Ik modelleer, zo weten mijn leerlingen beter wat ik van hen verwacht. Ook spelling gooi ik er vaker tussen. Potlood en papier, hun klikklak-boekje: meer hebben we niet nodig voor een kort dictee.'

Een vlotte leesstart heeft een positieve impact op de rest van je schooltijd.'

'Het effect van het traject op mijn klas: ik stel hogere verwachtingen. Dat kan omdat ik zelf nóg beter weet wanneer en waarom ik iets doe. Zo verbeter ik bij functioneel schrijven niet elk klein foutje. Mijn doel is helder: schrijfdurf motiveren. Of ze nu een boodschappenlijstje voor ons winkeltje maken of een compliment voor de positieve postbus schrijven. Zie ik fouten bij woorden die ze nog niet leerden spellen? Dan kies ik er soms bewust voor om die niet meteen te markeren en hun schrijfdurf niet te ondermijnen.'

STERK MATERIAAL

'Ook mijn aanpak rond herhaling stelde ik bij. Wekelijks gaan leerlingen tijdens een lees- of schrijfcircuit in groepen aan de slag met wat we al leerden. Dan schrijven ze letters in scheerschuur of met wasco's vóór ze aan kleine letters in hun schriftje beginnen. Vroeger speelden we soms ook een memospel met woordkaartjes. Nu stel ik me bewuster de vraag: lezen de leerlingen daardoor actief? Kraken ze de code, koppe-

len ze lettertekens aan klanken, woorden aan een betekenis? Of gaan ze gewoon op zoek naar dezelfde lettertekens?’

‘Ik bekijk het materiaal nu kritischer. Kies ik voor woordrijen, dan maak ik ze uitdagend. Zoek ik een tekst voor mijn leescircuit, dan ga ik niet voor de eerste de beste. Zelfs als de leerlingen nog maar weinig letters kennen, bied ik motiverende teksten aan. Auteurs zoals Riet Wille en Katrien Vandewoude bedenken met een handvol letters al korte verhalen die de fantasie prikkelen. Vroeger liep ik tijdens zo’n leescircuit bij elke groep even langs. Nu blijf ik bewust langer bij dezelfde groep om meer kwalitatieve feedback te geven.’

‘Nog een vaste waarde sinds ons professionaliseringstraject: toneellezen. Daarbij heeft elke lezer een rol. ‘Juf, ik zal de kip

zijn en hij de mol.’ Ze hebben pret wanneer ze zich inleven in hun personage. Net als ik: zo blij wanneer mijn lesdoelen in hun verhaal tot leven komen.’

GEVARIEERD LEESAANBOD

‘Als leerkracht onderschat je soms hoeveel leren lezen en schrijven van jonge kinderen vraagt. Ik wil dat ze weten: hoe meer je oefent, hoe beter het gaat. Het is als een kip-eiverhaal. Wie vlot leest, neemt sneller een boek. Wie lezen leuk vindt, leest meer en vlotter. Voor schrijven is dat net hetzelfde.’

‘Zelfs als de leerlingen nog maar weinig letters kennen, bied ik motiverende teksten aan.’

‘Jonge kinderen zijn van nature nieuwsgierig. Bij de keuze van mijn leesaanbod speel ik daarop in. Leren we over wilde dieren? Dan lees ik boeiende weetjes uit een informatief boek over het dierenrijk. Dat wordt gegarandeerd het populairste boek van de leeshoek: een plek waar ze vaak naartoe mogen. De inhoud verandert regelmatig en elk boek heeft zijn plek op het schap verdiend. Ik bewaak de gezonde mix zodat iedereen zijn favorieten vindt: weetjesboeken, moppenboeken, strips ...’

KLANKBEWUSTZIJN

‘Soms slorpt je eigen klaswerking al je aandacht op. Zo loop je kansen mis om de krachten te bundelen met je collega’s. Door bewust tijd te maken voor overleg tussen de kleuter- en de lagere school, weten we nu dat onze samenwerking verder mag gaan dan vaste snuffelmomentjes en overgangsgesprekken.’

'Na een professionaliseringstraject vond klankbewustzijn zijn weg naar onze kleuterklassen. De kleuters verkennen klanken alzijdig: ze voelen hoe hun lippen trillen bij de 'm', horen en voelen het verschil tussen 's' en 'z', tussen 'a' en 'aa'. En ze koppelen die klanken ook al aan het juiste teken. Zo weten ze hoe de 'a' klinkt én eruitziet. Zeker voor leerlingen die minder snel nieuwe dingen oppikken, maken we een groot verschil door vroeg te werken aan klankbewustzijn en klanktekenkoppeling.'

'Natuurlijk zorgde dat eerst voor onzekerheid. Als onze collega's bij de kleuters al starten met klankbewustzijn en klanktekenkoppelingen, lopen we elkaar dan niet in de weg? En komt dat – zeker voor onze leerlingen met een andere thuistaal – niet veel te vroeg? Maar we zien de positieve evolutie bij alle leerlingen. En ik moet mijn klas niet van nul leren kennen. Dankzij mijn collega's van de kleuterschool heb ik al zicht op wie mogelijke risicolezers zijn. Dat zet mijn voelspriet op scherp.'

'Als we de tweetekensklanken inoefenen, leg ik ze op de grond zodat mijn leerlingen de klas in kunnen springen: 'ui', spring, 'ou', spring, 'oe'. Zo fijn toen ik in de gang bij de kleuters plots een bekend geluid hoorde: ook zij hadden de letters die ze al leerden op de grond gelegd. We inspireren elkaar! In de toekomst hopen we die lijn door te trekken naar de collega's van het tweede leerjaar.'

PRETEACHING

'Voor sommige van mijn leerlingen blijkt de uitdaging groot. Merk ik dat? Dan vraag ik de zorgjuf om aan preteaching te doen. Ze verkent de letter die ik in de les zal aanbrengen. Een stapje voor, zodat de les voor hen geen lettersoep wordt.'

'Of we laten leerlingen elkaar helpen. Neem nu het meisje van wie ik na 4 letters al merkte dat ze vastliep. Zij blijft elke middag een kwartier binnen. Samen met een leerling uit het derde leerjaar leest ze. Het andere meisje luistert en verbetert. Opgelucht om te zien dat ze in de klas weer mee is. Want een vlotte leesstart heeft een positieve impact op de rest van je schooltijd.'

Laura De Kimpe

Dit artikel verscheen eerder op [klasse.be](https://www.klasse.be).

[klasse.be/thema/lezen-en-taal](https://www.klasse.be/thema/lezen-en-taal)

KLASSE

BLIJVEN VOORLEZEN? ZO LUKT HET

Blijf voorlezen! - het motto van Voorleesweek 2025 - is een warme aanmoediging voor iedereen: het is van groot belang dat we blijven inzetten op voorlezen. Oók als een kind zelf al kan lezen. Oók als leerlingen weinig interesse tonen. Oók als het om volwassenen gaat. Waarom blijft voorlezen zo belangrijk? En hoe pak je dat op school aan? Iedereen Leest biedt praktische tips, vorming en inspiratie.

DE KRACHT VAN VOORLEZEN

Waarom blijven voorlezen? Omdat de voordelen blijven doorwerken: je stimuleert er taal- en kennisontwikkeling mee, geeft leesplezier door en wakkerd de verbeelding aan.

'Voorlezen loont. Bouw ook in de lagere school actief voorleesmomenten in.'

Uit een peiling door Iedereen Leest uit 2020 blijkt dat er steeds minder voorgelezen wordt naarmate kinderen ouder worden. Zodra kinderen zelf kunnen lezen, blijkt voorlezen vaker naar de achtergrond te verdwijnen. Nochtans is voorlezen net dán een hele goede manier om de leesmotivatie te versterken - zeker bij leerlingen voor wie leren lezen wat moeilijker gaat. Door voor te lezen kan je immers ook in die beginnende-lezersfase rijkere verhalen met een uitgebreidere woordenschat aanbieden en blijf je de boodschap meegeven dat boeken ook gewoon ontspannend kunnen zijn. Bouw dus zeker ook in de lagere school actief voorleesmomenten in.

VOORLEZEN ALS BASIS VOOR JE LEESBELEID

Om te vermijden dat het voorleesmomentje er bij de dagelijkse drukte in de klas tussenuit valt, is het aan te raden om voorlezen - en dan zeker interactief voorlezen - een structurele plek te geven binnen het lees- en taalbeleid op school. Bij voorkeur zet je met je team in een doorgaande lijn in op voorlezen en stem je de voorleespraktijk van de jongere en oudere doelgroepen op elkaar af.

AAN DE SLAG

Op zoek naar inspiratie om als leerkracht en als schoolteam structureel met interactief voorlezen aan de slag te gaan? Het gratis online leertraject *Met interactief voorlezen naar krachtig leesonderwijs* van de Iedereen Leest Academie leert je via verschillende praktijkvoorbeelden hoe je op een motiverende en effectieve manier interactief voorleest, én hoe je dat doet binnen een duurzaam lees- en taalbeleid.

Wil je ook ouders en andere partners betrekken bij voorlezen op school? Reik hen dan naast de boekentips op boekenzoeker.be het laagdrempelige gratis traject *Voorlezen voor buddy's* aan op de Iedereen Leest Academie.

DOE JE MEE MET VOORLEESWEEK?

Hang de affiche uit op school, betrek ouders bij je voorleesmoment, maak voorlezen zichtbaar. Op zoek naar voorleesboekentips? Op de website vind je een uitgebreid recent aanbod voor iedereen tussen 0 en 15 jaar. Lees samen voor, het hele jaar door. Want voorlezen loont.

voorleesweek.be

ZARAFa

Zarafa is een kleurrijk familieboek vol humor, weetjes en verwondering. Het vertelt het waargebeurde verhaal van de eerste giraf in Frankrijk, die in 1827 900 km te voet aflegde met laarsjes en een regenjas. Ideaal om met leerlingen te praten over dieren, geschiedenis én menselijk gedrag. Een schatkist vol giraffenmagie voor nieuwsgierige lezers en leerkrachten die van verhalen met een hoek af houden.

Zarafa | Barbara Rottiers | Pelckmans | ISBN 9789463835206 | vanaf 10 jaar

JACKIE

Jackie is een jeugdroman die leerlingen vanaf 10 jaar uitnodigt om te praten over pesten, jezelf zijn en veerkracht. Met humor, herkenbare situaties en warme illustraties biedt het boek een veilige ingang voor gesprekken in de klas. Jackie laat zien dat je niet alleen bent en dat het oké is om anders te zijn. Een aanrader voor leerkrachten die willen bouwen aan een veilige klasomgeving aan de hand van lesmateriaal voor een diepgaand klasgesprek.

Jackie | Liesbeth Talboom & Seren Teke (ill.) | Pelckmans | ISBN 9789463837880 | vanaf 10 jaar

VANDAAG KOMEN WE NIET MEER THUIS

Een verhaal over vluchten, vriendschap en veerkracht. Twee kinderen raken elkaar kwijt tijdens een tocht door een onbekend land. Wat volgt is een reis vol obstakels, maar ook vol hoop. Enne Koens schrijft met gevoel en zonder franjes, en de illustraties van Maartje Kuiper versterken de emotionele kracht van het verhaal.

Vandaag komen we niet meer thuis | Enne Koens & Maartje Kuiper (ill.) | Luitingh-Sijthoff | ISBN 9789021038605 | vanaf 8 jaar

DE LIJST VAN VIOLET SOPJES

Violet Sopjes houdt van lijstjes. Lijstjes met dingen die ze leuk vindt, lijstjes met dingen die ze niet begrijpt, en lijstjes met dingen die ze nooit wil vergeten. In dit originele boek leer je Violet kennen via haar eigen woorden. De illustraties van Yoko Heiligers maken van elke pagina een ontdekkingstocht. Een boek dat leerlingen uitnodigt om zelf te schrijven, denken en voelen.

De lijst van Violet Sopjes | David Vlietstra & Yoko Heiligers (ill.) | Gottmer | ISBN 9789025778903 | vanaf 6 jaar

OMMOUW ME

Een poëtisch en visueel krachtig boek over identiteit, lichaam en taal. Ted van Lieshout speelt met vorm en inhoud, en nodigt oudere leerlingen uit om na te denken over wie ze zijn en hoe ze zich tonen aan de wereld. Een boek dat je niet in één keer uitleest, maar telkens opnieuw wil bekijken en voelen.

Ommouw me | Ted van Lieshout | Leopold | ISBN 9789025884154 | vanaf 10 jaar

DE VROUW EN ZIJN HOOFD

Na een bezoek aan de dokter komt een vrouw thuis met alleen nog het hoofd van haar man. Zijn lichaam wilde niet meer, maar het hoofd is nog helemaal in orde. Soms ligt het hoofd in de weg als de vrouw wil stofzuigen. Een filosofisch en literair prentenboek over denken, voelen en zijn. Benny Lindelauf en Ingrid Godon brengen een verhaal dat zowel kinderen als volwassenen raakt. Ideaal als gespreksstarter in de klas of als inspiratie voor creatieve opdrachten.

De vrouw en zijn hoofd | Benny Lindelauf & Ingrid Godon (ill.) | Querido | ISBN 9789045130293 | vanaf 10 jaar

**Zofia Pawelak (l.), zorgleerkracht en lid van de Taalbrigade
Jurgen Van Beneden, kleuteronderwijzer en beleidsonder-
steuner**

**Inge De Rycke, zorgleerkracht en leescoach
op het Sint-Jan Berchmanscollege in Brussel**

SINT-JAN BERCHMANS: 'KAN- SEN EN SUCCESERVARINGEN VOOR ELKE LEERLING'

Hoe geef je vorm aan krachtig leesonderwijs in een grootstedelijke context? In het hart van Brussel werkt het team van het Sint-Jan Berchmanscollege aan een ambitieus leesbeleid. De school combineert een warme aanpak met hoge verwachtingen en evidence-informed didactiek. Leerkrachten Inge, Jurgen en Zofia vertellen hoe ze samen bouwen aan basisgeletterdheid, ouderbetrokkenheid en gelijke kansen.

Inge: 'Onze school is heel divers. We hebben veel meertalige leerlingen. Net daarom willen wij een dialoogschool zijn. Ondanks de vele culturele verschillen stellen we onze kernwaarden altijd centraal. In onze nieuwe visietekst zijn we stellig: we zijn een warme school die inzet op ouder- en buurtbetrokkenheid, én we focussen op respect, discipline, groei en hoge verwachtingen, met de nodige ondersteuning voor alle leerlingen.'

Zofia: 'Sinds het Brusselse inschrijvingsbeleid voorrang geeft aan kinderen uit de buurt, is onze instroom erg veranderd. Veel leerlingen uit andere scholen stroomden in het eerste leerjaar van de lagere school mee in met onze ene derde kleuterklas.'

Jurgen: 'Dat leidde vaak tot aanpassingsproblemen. Daarom verdubbelden we de capaciteit van al onze kleuterklassen, zodat in de lagere school meer leerlingen kunnen doorstromen die al vanaf de onthaalklas bij ons schoollopen. Zo kunnen we de doorlopende lijn beter bewaken. We kennen de leerlingen en hun noden al en beginnen op die manier in de lagere school met een voorsprong.'

BELEID OP DE TIJDLIJN

Inge: 'Vroegtijdig ingrijpen zorgt voor de grootste leerwinst. In de kleuterschool start dat met ontluikend lezen en fonemisch bewustzijn. In de eerste graad ligt de focus op technisch lezen, maar om te kunnen blijven inzetten op leesmotivatie, moet je ook veel rijke teksten, boeken en andere materialen aanbieden, zodat de leerlingen leren decoderen. Onze directie steunt ons daarin, ook door budget te voorzien voor een omvangrijk, kwalitatief boekenaanbod.'

'We zijn vorig schooljaar begonnen met dit intensieve traject. Onze eerste focus bestond uit effectieve didactiek. Die hebben we meteen toegepast na de AVI-resultaten in februari, want die vielen tegen. Alle leerkrachten gaven voortaan wekelijks 1 leesinstructie, met een specifiek inhoudelijk leesdoel voor ogen. Leerlingen die nog niet het gewenste leesniveau haalden, kregen 4 intensieve herhalingsmomenten van telkens een kwartier. Zo kwamen er op 4 maanden ongeveer 15 doelen aan bod. Na 4 maanden hielden we een steekproef met een nieuwe

afname van de AVI-screeningtoetsen. We merkten daarbij toch al een lichte groei, vooral bij leerlingen met een kleine leesachterstand. Bij leerlingen met een grotere achterstand hebben we nog geen extra zorginterventie gedaan. Dat maakt deel uit van de reguliere zorgwerking. We zijn ook gestart met leesinterventietechnieken zoals Connect Lezen en RALFI. Die eerste methode is vrij intensief en klasextern: we halen leerlingen 3 keer per week in kleine groepjes kort uit de klas om te oefenen op vloeiend lezen of leesmoeilijkheden op woordniveau. In het derde leerjaar werken we met RALFI: dat is gemakkelijker te organiseren omdat het met een grotere groep leerlingen kan.'

'We hebben ernaar gestreefd om alle neuzen in dezelfde richting te krijgen. Onze doorlopende lijnen vanaf de kleuterklas uitgelegd, de urgentie in de verf gezet. Werken vanuit de wetenschap: wat werkt echt, wanneer is technisch leesonderwijs effectief? We hebben daar een studiedag over georganiseerd, modellessen gegeven aan collega's en ervoor gezorgd dat we allemaal hetzelfde werkmateriaal hadden.'

**'We willen onze leerlingen succeservaringen
bieden, in alle vakken. Hoe meer ze die krijgen,
hoe meer je ze ziet groeien.'**

Zofia

'We zijn nu met het hele team onze leesvisie aan het uitschrijven. De doelstellingen zijn duidelijk: het moet dynamisch zijn, evidence-informed, gebaseerd op de 5 pijlers van krachtig leesonderwijs en een doorlopende lijn hebben, rekening houdend met de sterktes en zwaktes van onze school.'

'In april hadden we een tijdlijn gemaakt. We wilden onze vele acties verduurzamen. Met die tijdlijn kregen we zicht op de te nemen stappen: in juni moesten we het zorgplan schrijven, in augustus de personeelsvergadering voorbereiden en nog eens onze prioriteiten scherpstellen: wat willen we bijvoorbeeld bereiken met interactief voorlezen? En daarna eindelijk met het hele team onze leesvisie uitschrijven.'

‘Ondertussen scholen we ons als beleidsondersteuners en zorgleerkrachten voortdurend bij. Ik heb het postgraduaat *Leescoach* aan de Odisee-hogeschool gevolgd en we zijn met een nieuw traject van Iedereen Leest gestart: *Taal en kennis in (inter)actie*. Interactief voorlezen staat daarbij centraal. Verder zetten we in op taal- en kennisontwikkeling, doelgericht monitoren en de implementatie in zorg- en taalbeleid.’

DE VICIEUZE CIRKEL DOORBREKEN

Inge: ‘Ons team loopt eigenlijk een zware marathon. Ook wij ervaren de effecten van het grote tekort aan leerkrachten in Brussel, al zijn we met een voltallig team gestart. Daarbovenop ondergaat het schoolgebouw een zware renovatie. Wanneer we dan ook nog eens het beleid willen professionaliseren, moeten we absoluut rekening houden met het tempo en de draagkracht van het team.’

‘Basisgeletterdheid is uiteraard ons eerste doel. We willen dat leerlingen hier buiten komen en zich staande kunnen houden in het Nederlands. Zodat ze later een brief met instructies kunnen lezen, de treinapp kunnen gebruiken en verder kunnen studeren in het Nederlands. Nederlands is een hefboom om sterk te staan in het leven. Leerlingen die in kansarmoede leven, moeten uit die vicieuze cirkel kunnen stappen. En als het even lukt, hopen we ook te bereiken dat ze graag lezen.’

Zofia: ‘Sommige leerlingen gaven het op. Ze voelen dat ze een vreemde naam hebben en dat ze minder kansen zullen krijgen. Ik heb zelf een migratieachtergrond. Ik moest 1 keer per week naar de bib van mijn ouders. Mijn moeder heeft op die manier samen met mij Nederlands geleerd. Ik draag mijn leerlingen dan ook telkens op: het is niet omdat je een vreemde naam hebt, dat je minder kansen krijgt. Wij bieden jou alle kansen, grijp ze.’

‘Van onze kant zetten we in op verhoogde zorg en op dit nieuwe beleid met een nog sterker didactisch handelen. We willen onze leerlingen succeservaringen bieden, in alle vakken. Hoe meer ze die krijgen, hoe meer je ze ziet groeien. Je moet een inspiratiebron zijn voor de leerlingen.’

‘Nederlands is een hefboom om sterk te staan in het leven. Leerlingen die in kansarmoede leven, moeten uit die vicieuze cirkel kunnen stappen.’

Inge

Inge: ‘Zo’n succeservaring hebben de leerlingen gevoeld toen we in februari met de hele school een groot letterfeest hebben gegeven voor de leerlingen van het eerste leerjaar: ze hadden alle letters geleerd en mochten op een soort catwalk hun zelfgeknutselde letters presenteren. Het was een verbindend moment voor de hele school, de leerlingen waren enorm trots.’

OUDERS ALS PARTNERS

Jurgen: ‘Het zou fijn zijn om de diversiteit van de samenleving nog meer weerspiegeld te zien op school, voor de klas. Voor de leerlingen, maar ook voor de ouders. Toen ik hier net werkte, kwamen plots alle papa’s hun kinderen naar school brengen. Een meester in de onthaalklas! Na een maand veranderde dat weer, het vertrouwen was er.’

‘Het eerste contact met de school is enorm belangrijk. We proberen nu ook de overgang van de crèche in de buurt vlotter te laten verlopen. We nodigen die kinderen en hun ouders uit op

school. Voor het welbevinden en vertrouwen van ouders moet je daar echt in investeren.'

Tijdens de vakanties geven we extra materiaal mee aan leerlingen die het nodig hebben: zakken met boeken, potloden en papier of educatieve spelletjes. We moedigen ouders ook aan om thuis voor te lezen. Of we nodigen hen uit om eens te komen kijken naar een leesles. We verwachten dat alle ouders naar alle oudercontacten komen. Ouders die we zeker willen bereiken, spreken we apart aan.'

'Op een laagdrempelige manier nodigen we ouders uit in de kleuterklas: via ontbijt- of speelmomenten of conversatietafels op dinsdag. Zo creëren we 'instapjes' om met taal aan de slag te gaan. We stimuleren hen om te vertellen over dagelijkse rituelen, zoals ontbijten, naar bed gaan, het favoriete boekje van hun kinderen en hobby's. Of we geven tips mee met instructietaal over eenvoudige huiselijke zaken zoals de tafel dekken.'

SPELEN MET TAAL

Jurgen: 'In de kleuterklas werken we vanaf de onthaalklas met de methode Kaatje Klank. We hebben daarvoor specifieke mappen die opbouwend werken. We verwachten dus wel dat elke leerkracht die methode gebruikt. Het is tijdsintensief, maar heel leuk voor de leerlingen. En we hopen dat de positieve effecten over 2 jaar ook te merken zijn bij het aanvankelijk lezen.'

'Verder vertellen we elke dag. Met prentenboeken en verhalen. Interactief voorlezen helpt echt om kleuters te stimuleren om vragen te stellen en na te denken. Met het boek *Reis naar de maan* heb ik bijvoorbeeld 4 weken lang gewerkt. Ik las maximum 2 bladzijden per dag, maar er kwamen telkens zó veel vragen.'

Zofia: 'In de lagere school gebruiken we graag *Wablieft*-kranten of *KITS* en *KLAP*, 2 actuaalmagazines met kleine stukjes over sport of politiek. Ze dagen leerlingen uit om te argumenteren. We gebruiken ook vaak de kamishibai om sfeer te scheppen en een klein theatertje te maken. Soms maken leerlingen er zelf eentje.'

Inge: 'Inspiratie halen we overal. Een recent boek is *De wereld in kinderboeken*, een Nederlands boek met veel Nederlandse, maar ook Vlaamse titels. Er zit een stuk theorie in over leesbevordering. De Thomas More-hogeschool heeft 2 interessante lijsten gemaakt voor haar studenten: *100 onmisbare boeken voor het lager onderwijs* en *100 onmisbare boeken voor kleuteronderwijs*.'

'Er zijn ook veel interessante podcasts: *Alles is lezen*, *De grote vriendelijke podcast*, *Buiten de krijtlijnen*. Die laatste gaat over onderwijs in het algemeen, maar er is ook een aflevering over begrijpend lezen. *Larieberoek* en *Apekool* is een Brusselse podcast van 2 bibliotheekmedewerkers die tips geven over boeken. En de boekenlijstjes en winnaars van literaire prijzen zoals de Boon, de Leesjury, De Grote Vriendelijke Honderd en De Griffels.'

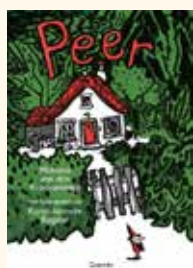
'We vertellen elke dag. Met prentenboeken en verhalen. Interactief voorlezen helpt echt om kleuters te stimuleren om vragen te stellen en na te denken.'

Jurgen

'Nog op de planning: experimenteren met zelfstandig begeleid lezen, voor leerlingen die niet langer de intensieve oefenmomenten van technisch lezen nodig hebben. Leerlingen praten daarbij met elkaar over hun leeservaringen. 'Vertrouw het proces': leerlingen vertrouwen geven om zelf te spreken en elkaar te motiveren. Het boek *Leespraat* van Aidan Chambers is hier een grote inspiratiebron.'

Zofia: 'Verder moeten we onze sterke praktijken nog meer in de kijker durven zetten. *The Masked Reader* tijdens Jeugdboekenmaand, een auteurslezing, het letterfeest, Voorleesweek en Poëzieweek ... Onze Taalbrigade, de werkgroep die acties voorbereidt, verdient alle lof voor haar inspanningen. En het helpt om het beleid te verduurzamen.'

IN DE BOEKENKAST VAN HET SINT-JAN BERCHMANSCOLLEGE

'LEZEN ZIT IN HET DNA VAN JE SCHOOL'

Een sterk leesbeleid uitbouwen, dat vraagt 3 tot 4 jaar tijd. Volgens lector Nederlands en schoolbegeleider Tine Van Houtven mag lezen bovendien geen eiland zijn in het curriculum. 'Lezen zit in alles wat je doet: in wereldoriëntatie, in muzische vorming, in spreken en schrijven. Precies daarom verdient het een centrale plek in het hele schoolbeleid.'

Hoe bouw je volgens jou aan een krachtig leesbeleid?

Tine Van Houtven: 'Een gedeelde visie is essentieel. Het team moet het gevoel hebben: dit is van ons. Je moet dat beleid ook tot leven brengen in de klas. Dat vraagt tijd én uithoudingsvermogen. Een leesbeleid moet uiteindelijk in de haarvaten van de schoolorganisatie zitten. De uitbouw ervan vraagt toch al snel 3 tot 4 jaar.'

DUIDELIJKE EN MEETBARE DOELEN

Hoe begin je daar concreet aan?

Tine Van Houtven: 'Je vertrekt vanuit een degelijke analyse van de beginsituatie. Kijk niet alleen naar je AVI of KOALA-toetsen, maar ook naar welke materialen je school gebruikt, wie je leerlingen zijn, en wat je als team al in huis hebt. Op basis daarvan stel je duidelijke en meetbare doelen op. Het is daarbij belangrijk om prioriteiten te stellen. Je kan niet alles in één keer doen.'

De nood aan wetenschappelijke onderbouwing van je leesbeleid: het komt naar voren in zowat elk interview in dit magazine. Hoe zie jij dat?

Tine Van Houtven: 'Je moet keuzes maken die wetenschappelijk onderbouwd zijn. In het verleden is lang niet elke vernieuwing nuttig gebleken. Introduceer je een nieuw leesproject? Doe dat dan niet alleen omdat het er leuk uitziet. Onder impuls van de tegenvallende resultaten in de laatste PIRLS-testen voelen we met zijn allen de noodzaak aan een onderbouwde didactiek. Gelukkig maar.'

'Stel jezelf altijd de vraag: 'Welke kwalitatieve teksten sluiten aan bij de centrale inhoud en in het thema dat we nu behandelen?''

Je benadrukt het belang van een gezamenlijke visie. Ondergraaft dat niet de autonomie van de individuele leerkracht?

Tine Van Houtven: 'Ik herken die bezorgdheid. In sommige teams leeft inderdaad sterk het idee 'mijn klas is mijn domein'. Maar ik zie ook een kentering. Leerkrachten staan steeds meer open voor gezamenlijke aanpakken. In scholen met *collective teacher efficacy* boeken leerlingen enorm veel leerwinst. Werk samen lessen uit, die je samen bespreekt of zelfs samen geeft. Dan ontstaan er pas echt waardevolle gesprekken: waarom kies jij voor die tekst? Waarom leg jij het zo uit? Of ga bij elkaar op klasbezoek. Al was het maar omdat je dan veel meer bewust lesgeeft, zonder dat je op automatische piloot vliegt.'

STAP VOOR STAP

Dat klinkt heel intensief. Hoe vermijd je dat het allemaal te veel wordt voor het team?

Tine Van Houtven: 'Je kan met een kernteam of een expertleraar werken. Die kunnen collega's informeren, inspireren en begeleiden. De A-HA! School in Kontich werkt bijvoorbeeld met een voorbereidingsjaar, waarin een expertleraar een onderwerp uitdiept en uitprobeert. Daarna pas volgt het brede team. Dat levert gedragen en duurzame veranderingen op, waarvan het hele team overtuigd is dat het werkt. Om op je vraag terug te komen: het is natuurlijk niet de bedoeling dat je alles in één keer aanpakt.'

Wat doe je met handboeken?

Tine Van Houtven: 'Die kunnen handig zijn, maar je behandelt ze het best kritisch. Ze bieden misschien wel structuur, maar ze zijn vaak te weinig geïntegreerd in de rest van de lessen. Dan staat begrijpend lezen los van het thema of vak waaraan je op dat moment werkt. Terwijl je tijdens de leesles juist linken moet leggen met wereldoriëntatie, muzische vorming, met schrijven, luisteren en spreken. Goed leesonderwijs staat of valt met de inhoud van de teksten. Stel jezelf altijd eerst de vraag: 'Welke kwalitatieve teksten sluiten aan bij de inhoud die centraal staan in het thema dat we nu behandelen?'. Daarna denk je aan de leesstrategieën die je gebruikt.'

ALLES BEGINT BIJ EEN RIJK LEESAANBOD

Een goede leesles: hoe pak je dat aan?

Tine Van Houtven: 'Eerst moet je de nodige leesstrategieën onder de knie krijgen. Mijn studenten leer ik bijvoorbeeld het GRRIM-model aan. Dat staat voor *Gradual Release of Responsibility Instruction Model*. De verantwoordelijkheid verschuift je stapsgewijs van leerkracht naar leerling. Dat doe je binnen één les. Je begint met voordoen, dan samen inoefenen en pas dan zelfstandig toepassen. Maar zoals gezegd: alles begint bij een rijk tekstaanbod. Dat kan ik niet genoeg benadrukken. Op de hogeschool reiken we onze studenten de 100 onmisbare boeken voor het basisonderwijs aan, een lijst met kwaliteitsvolle boeken over uiteenlopende thema's. Op basis van die rijke literatuur kan je dan bijvoorbeeld samen boekenpraatjes houden volgens de methodiek van Aidan Chambers, of samen visuele representaties maken op een leesmuur. Studenten doen zo ervaring op met werkvormen die ze ook meteen in de lagere school kunnen inzetten. Bovendien vinden ze dat erg fijne lessen.'

'Werk samen lessen uit, die je samen bespreekt of zelfs samen geeft.'

Merk je dan ook dat je studenten liever lezen?

Tine Van Houtven: 'Jazeker. Die 100 boeken zijn allemaal geschreven door goede auteurs. Je moet trouwens niet alleen boeken aanbieden. Een goed artikel of een gedicht kan ook. Je moet ze uiteraard wel allemaal inbedden in een effectieve didactische aanpak. Dat gaat trouwens perfect samen met leesplezier, ook in de lagere school. Sterker nog: als kinderen merken dat ze beter worden in lezen, verhoogt hun motivatie.'

VAARDIGE EN KRITISCHE LEZERS

Leesplezier: mag dat de ultieme motivatie zijn voor een leerkracht?

Tine Van Houtven: 'Hmm ... Ga er zeker niet van uit dat lezen een hobby zal worden van je leerlingen. Het is heel mooi meegenomen, maar allerm minst een *must*. En dat is best oké. De bedoeling moet zijn: van je leerlingen vaardige en kritische lezers maken. Lezen en kennis verwerven gaan hand in hand. Een leesbeleid verdient dan ook een centrale plek in het hele schoolbeleid. We moeten voldoende tijd en prioriteit geven aan steengoede leeslessen. Wie niet goed kan lezen, mist kansen: niet alleen in de klas, maar ook later in het leven.'

Na een carrière als leerkracht in Brusselse scholen en als educatief medewerker in het Antwerpse centrum voor basiseducatie zette **Tine Van Houtven** in 2008 de stap naar het hoger onderwijs. Momenteel werkt ze als lector Nederlands aan de Lerarenopleiding Lager Onderwijs van Thomas More Mechelen, waarvoor ze ook scholen begeleidt bij de ontwikkeling van hun leesbeleid.

thomasmore.be/100boeken

Ga gratis met De Lijn op stap met dynamoOPWEG

Elke week met je klas naar de bibliotheek? Een theaterbezoek voor de les mondiale vorming? Kijken naar het verleden in een museum? Met **dynamoOPWEG** kan elke school gratis met De Lijn naar **culturele bestemmingen**. Met maximum 30 personen per rit en volgens de bestaande dienstregeling.

cultuurkuur.be/dynamoopweg

LEERSTOF HERHALEN, VERDIEPEN EN VERWERKEN VIA BEELD, DANS EN WOORD? DE HORIZON TOONT HOE HET KAN

Tijdens muzische vorming dansen de leerlingen hoofdletters of zingen ze het verloop van de Eerste Wereldoorlog in een marslied. De krantenartikels die de leerlingen in de taalles schreven? Die gieten ze in een mediageniek journaal. Zo wekken Anke Vrinssen van Kunstacademie Dilsen-Stokkem/As en leerkrachten Els Coox en Ines Ramakers van Stedelijke Basisschool De Horizon in Rotem de leerstof echt tot leven.

Juf Ines en juf Els hebben elk een derde leerjaar onder hun hoede. Als parallelcollega's werken ze nauw samen. In het verleden zetten ze ook al samen hun schouders onder 2 artistieke projecten. Zo leerden ze Anke kennen, docent Woord van de academie. Met de Kunstkuur *Iedereen een ster* gingen ze nog een stapje verder.

En hoe. Hun lessen taal, wereldoriëntatie en rekenen vormden het uitgangspunt voor de muzische lessen die ze al co-teachend gaven. Elke 2 weken kwam Anke voor 4 uur naar de klas. De 2 derde leerjaren voegden ze op die momenten samen. 'Zo waren we met 3 om te begeleiden en dingen van elkaar op te pikken. Het was bovendien mooi om te zien hoe die 2 klassen intussen blendden. Ook op de speelplaats.'

'Met beeld, dans, muziek en audiovisuele technieken herhaalden en verwerkten we dan de leerstof uit de andere lessen. Zo probeerden we die dieper te verankeren in het cultureel bewustzijn van elke leerling. De extra ervaringen en linkjes die we legden, zorgen daarvoor. Als het mogelijk was om in die 4 uur meerdere muzische domeinen te stoppen, dan deden we dat.'

SAMEN EXPERIMENTEREN EN LEREN

De voorbeelden van die aanpak zitten in een dikke map vol lesvoorbereidingen. Anke pikt er enkele uit: 'Tijdens het WO-thema natuur maakten we keramieken bloemen van natuurklei. Toen het krantenartikel in de lessen taal aan bod kwam, hebben we kleding van kranten ontworpen en een modeshow gehouden. Voor het thema reclame hebben ze dan weer zelf een nieuw product bedacht. Van poezenwijn tot een douchekop waar de zeep al met het water uitkwam. Dat product hebben ze dan eerst geschetst en nadien maakten ze er een reclamespot voor.'

'Met beeld, dans, muziek en audiovisuele technieken herhaalden en verwerkten we de leerstof uit de andere lessen. Zo probeerden we die dieper te verankeren.'

Uit dat laatste voorbeeld leerden ze dat zelf filmen nog moeilijk is in het derde leerjaar. Het illustreert hoe niet alle lessen perfect volgens plan verlopen. 'Maar dat begrijpen ze hier', zegt Anke. 'We vinden het belangrijk dat wijzelf en de leerlingen volop kunnen experimenteren. Ik ben docent Woord, maar probeer hier ook dans, muziek en beeld uit. Zo leren we samen.' 'Soms zou ik wel wat meer Anke willen zijn', lacht juf Ines. 'Gewoon durven en niet te veel piekeren over wat er allemaal mis kan lopen, dat is zo'n sterkte van haar.'

Anke: 'En ik keek even vaak met grote ogen naar Ines en Els. Hoe zij met leerlingen omgaan die niet meteen meekunnen

bijvoorbeeld. Ook van hun klasmanagement leerde ik. In de academie zitten we nooit met zulke grote groepen.'

MEESTERS VAN DE BRAINSTORM

Elke maandagochtend rond 11 uur had het drietal een online overleg om de lessen voor te bereiden. 'Dat lukte beter dan tijdens de middag, want dan kwam er vaak toch van alles tussen.' 'We zijn meesters in het brainstormen geworden', zegt Anke. 'Het was dan zo fijn dat niet alle ideeën van mij moesten komen. We waren na 2 schooljaren al echt goed op elkaar ingespeeld.'

Anke: 'Na de eerste 2 jaar wilden we de leerlingen nog vaker helemaal zelf laten kiezen tussen de verschillende muzische domeinen waarbij ieder van ons 3 de leiding nam over een onderdeel. *Iedereen een ster* was de naam van onze Kunstkuur, zodat iedereen zijn talenten beter kon ontdekken.'

Omdat Ines en Els intussen al stevig in hun muzische schoenen stonden en zelf een activiteit konden leiden, konden ze al meer in aparte groepjes werken.'

KANSEN OM TE SCHITTEREN

En wat deed het met de leerlingen? 'Als er muzische vorming op onze tijdlijn in de klas stond, dan juichten ze in koor', vertelt Els. 'En ze groeiden ook op sociaal vlak. Sommige leerlingen kwamen bijvoorbeeld sneller uit hun comfortzone. En een kind dat altijd in de schijnwerpers wou staan, hielp vaker een stille klasgenoot.'

'De leerlingen groeiden ook op sociaal vlak. Sommige leerlingen kwamen bijvoorbeeld sneller uit hun comfortzone. En een kind dat altijd in de schijnwerpers wou staan, hielp vaker een stille klasgenoot.'

TIPS VAN LEERKRACHTEN INES, ELS EN ANKE

- Het is belangrijk dat de betrokken leerkrachten mee zijn in het muzische verhaal. Op De Horizon staan ze open om te experimenteren.
- Een blok van 2 keer 2 lesuren (met een middag-pauze tussen) om de 2 weken heeft voordelen. Tijdens het eerste jaar kwam Anke elke week 2 uur. Toen kregen we veel ideeën minder goed uit- en afgewerkt.
- Een derde leerjaar heeft de ideale leeftijd om te experimenteren: ze kunnen al heel wat en tegelijk speelt hun stoere kantje nog niet op.

'Het wist immers dat het 2 weken later weer een kans kreeg om te schitteren. Doordat Anke op een andere manier naar de leerlingen keek, gaf ze een afwachterende leerling ook gemakkelijker een hoofdrol. En die stond daar dan, soms tegen onze verwachtingen in, fier te blinken. Dat was zo mooi.'

WEERBERICHT X MUZISCHE VORMING

Leerstof herhalen, verdiepen en verwerken via beeld, dans en woord? Het kan, zelfs met een taalthema als 'het weerbericht'.

In de taallessen van Ines en Els kwamen de pictogrammen uit een weerbericht aan bod, de bijhorende woordenschat en weerkaarten. Die werden muzisch via muziek en beeld herhaald.

Lezen, luisteren, spreken en schrijven

- De begrippen uit het weerbericht komen aan bod: donder, bliksem, hagel ...
- Leerlingen luisteren naar geluiden: bij welk weer-element zou het geluid passen?
- Nadenken en overleggen: hoe werken *boom-whackers*? Waarom heb je ze in alle kleuren van de regenboog? Hoe volg en speel je een partituur met die gekleurde staven?

Verbeelden en creëren

- Leerlingen gaan zelf op zoek naar geluiden bij de weerelementen. Wat klinkt als de regen, als de zon? De regenboog? Wat zou dit geluid nog kunnen zijn? Een achtbaan!
- Met waterverf en wasco's schilderen de leerlingen een regenboog en een onweerachtige achtergrond.

Met **Kunstkuur** voeg je de kennis van de academie toe aan jouw schoolteam!

Tijdens een driejarig traject **delen** een **leerkracht** en een **dco-docent** samen de klasvloer. Zo leren beide leerkrachten van elkaar. En breng je je lessen op een meer betekenisvol en hoger niveau. Je vergroot het cultureel bewustzijn en stimuleert de culturele expressie van je leerlingen.

kunstkuur.be

DE BRIL VAN BEER

Beer kan zijn bril niet vinden. Is hij hem vergeten bij zijn vriend Giraf? Zonder bril gaat hij op pad. Onderweg ziet hij dieren die er eerder nooit waren. Als Giraf zijn bril teruggeeft, ziet Beer alles weer helder. Hij vertelt enthousiast over de nieuwe dieren en samen gaan ze op zoek. Maar ze zijn plots verdwenen! Zou de bril dan stuk zijn?

De bril van Beer | Leo Timmers | Querido | ISBN 9789045129426 | 4 tot 6 jaar

MAKSIE

Maksie is een klein, schattig wit hondje. Een lieveling van oude dametjes, die hem al te graag willen meenemen uit de dierenwinkel. Maar Maksie wil een stoere baas, iemand zoals agent Ben op televisie. Omdat hij niet eeuwig kan wachten, gaat hij zelf op zoek naar zijn Droombaas. Waar zal hij die vinden?

Maksie | Mathilde Stein & Jan Jutte (ill.) | Lemniscaat | ISBN 9789047714866 | 6 tot 8 jaar

OBI EN TITO TAPIR

Obi en zijn opa krijgen nieuwe burens. Geen mensen maar een familie tapirs. Het moest geheim blijven, maar dat mislukt. De tapirs worden gevangen en naar de dierentuin gebracht. Hun zoontje Tito is alleen achtergebleven. Obi en Tito worden vrienden en Obi wil Tito's ouders bevrijden uit de dierentuin. Hij krijgt hulp van Mika, de kleindochter van de nachtwaker, maar hun reddingsactie mislukt. De tapirs zijn weg. Vinden ze Tito's ouders nog terug?

Obi en Tito Tapir | Mathilda Masters & Georgien Overwater (ill.) | Lannoo | ISBN 9789401487115 | 8 tot 10 jaar

HART VAN STAAL

Ravi is gek op gitaarspelen, Zina houdt zielsveel van zingen. Maar de Gouverneur van hun eiland wil muziek volledig verbieden. Liedjes brengen mensen alleen maar op gevaarlijke ideeën! Ravi en Zina zijn er het hart van in, maar hun ouders gek genoeg niet. Met hun vrienden Blinker en Mink ontdekken ze dat die door handlangers van de Gouverneur zijn 'omgebotteld' tot robots. Hoe kunnen ze de rest van de eilandbewoners stiekem waarschuwen voor het robotgevaar?

Hart van staal | Simon van der Geest & Martijn van der Linden (ill.) | Querido | ISBN 9789045128078 | 10 tot 12 jaar

HET PAD VAN DE ROVERKONING

Kobold de dwerg bezit één van de zeven mythische sleutels. Die openen de poorten op de route naar de schat van de meedogenloze Roverkoning. Maar in zijn eentje maakt Kobold geen kans om die schat te vinden. Via de listige medewerking van de geheimzinnige 'Koetsier' lokt hij de andere zes sleuteleigenaars naar zijn herberg om samen op zoek te gaan naar de schat. Zal het bonte gezelschap daarin slagen?

Het pad van de Roverkoning | Tom Rijpert | Pelckmans | ISBN 9789463376631 | 12 tot 14 jaar

Zin in nog meer winnaars van de **Leesjury**? Je vindt ze (tot 2011!) terug op boekenzoeker.be/winnaars-leesjury.

Wil je graag met je leerlingen **meestemmen voor het nieuwe leesjaar**? Schrijf jullie als de bliksem in. Alle info op deleesjury.be. Hier vind je ook de geselecteerde boeken voor de verschillende leeftijdsgroepen.

Zijn er leerlingen die liever aansluiten bij de **internetjury**? Ook dat kan!

Tip: op boekenzoeker.be vind je alle boeken terug én kan je luisteren naar een geluidsfragment.

Colofon

Beste Boekenjuf/meester is een initiatief van het Departement Onderwijs en Vorming in samenwerking met Iedereen Leest en Vlaamse kinder- en jeugdboekenuitgevers.

Coördinatie

Caroline Roelants, Melanie Wuyts (afdeling Leerplicht), Nele Maes (afdeling Communicatie) en Sylvie Dhaene (Iedereen Leest)

Journalistieke verslagen

Expertinterviews: Ive Van Orshoven
Praktijkvoorbeelden scholen: Lieven Van den Weghe
Kunstkuur: Veerle Vanbuel

Eindredactie

Nele Maes

Fotografie

Lieven Van den Weghe en aangeleverd door scholen, geïnterviewden en organisaties
Simon Bequoye (p. 9-10), Michiel Devijver (p. 34), Eva Vlonk (p. 31-33)

Illustraties

Jan Hamstra (p. 18-19), Klaas Verplancke (p. 34)

Boekentips

Lotte Kerremans (Klasse)
Hannah Kruithof en Elly Simoens (Uitgeverij De Eenhoorn)
Ingrid Ocket (Onderwijsinspectie)
Nathalie Van den Abeele (Pelckmans Uitgevers)
Margot Van Dingenen (Iedereen Leest)
Iris Vansteelandt (AP Hogeschool)

Leeskaarten

Het middenkatern bevat leeskaarten. De leeskaarten zijn een instrument om leestips en leeservaringen te delen. Ze helpen om over boeken in gesprek te gaan. Je kan de kaarten kopiëren of downloaden op vlaanderen.be/publicaties en verder verspreiden.

Origineel concept: Heidi Desmet (GO!), Steven De Laet (OVSG), Elke De Swert, Brunhilde Foulon (AHOVOKS), Bart Masquillier (Katholiek Onderwijs Vlaanderen) en Saskia Timmermans (lerarenopleiding Odisee) onder begeleiding van Daniëlle Daniels en Dirk Terryn.

Illustratie leeskaarten 2025: Yarne Daeren

Lay-out

Departement Onderwijs en Vorming
Afdeling Communicatie
Kim Baele

Wettelijk depot

D/2025/3241/439

Verantwoordelijke uitgever

Ann Verhaegen
Secretaris-generaal
Departement Onderwijs en Vorming
Koning Albert II-laan 15
1210 Brussel

Dit magazine en eerdere edities kan je gratis downloaden of bestellen op vlaanderen.be/publicaties (zoeken op zoekterm 'boekenjuf').

CULTUUR**KUUR**.BE

daar vinden **cultuur**
en **onderwijs** elkaar

Surf naar **cultuurkuur.be**
voor inspiratie, partners en ondersteuning